

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: «Глобальні тенденції розвитку світового фінансового ринку»

здобувача **Агасвої Каміли Шірінбалаївни**

(підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доц., професор кафедри міжнародної економіки
Черницька Тетяна Володимирівна

**Робота допущена до захисту
перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)
Завідувач кафедри: д.е.н., професор
Столярчук Я.М.**

(підпис)

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

1.1. Концептуальні передумови формування світового фінансового ринку

1.2. Структуризація та механізми функціонування глобального фінансового ринку

1.3. Методичні підходи до оцінювання рівня розвитку світового фінансового ринку

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

2.1. Динаміка та структурні зрушення на глобальному фінансовому ринку

2.2. Регіональні детермінанти розвитку глобального фінансового ринку

2.3. Вплив цифровізації на трансформацію глобального фінансового простору

2.4. Прогноз розвитку глобального фінансового ринку в умовах сучасних викликів

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми. Світовий фінансовий ринок є одним із ключових механізмів глобальної економічної системи, що забезпечує перерозподіл капіталу між країнами, галузями та суб'єктами господарювання. В умовах глобалізації, цифровізації та структурних змін світової економіки відбуваються фундаментальні трансформації фінансової архітектури, що потребують системного дослідження та осмислення. Особливо актуальним є вивчення нових трендів розвитку світового фінансового ринку після глобальної пандемії COVID-19, яка стала каталізатором цифрової трансформації фінансового сектору, спричинила кардинальні зміни в монетарній політиці та загострила проблему глобальних дисбалансів. Крім того, геополітичні конфлікти, енергетична криза та інфляційні процеси створюють нові виклики для фінансової стабільності, що зумовлює необхідність переосмислення механізмів функціонування та регулювання світового фінансового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку світового фінансового ринку активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Теоретичні засади функціонування фінансових ринків розкриті в працях Д. Лук'яненка, А. Поручника, Я. Столярчук, О. Мозгового, Т. Мусієць, Л. Руденко-Сударєвої, Н. Циганової, В. Котковського, І. Благуна, О. Рогача. Регіональним аспектам розвитку фінансових ринків присвячені дослідження М. Савченка, У. Братчук, Л. Шемаєвої, Н. Шахбазяна, А. Чалої. Проблеми цифрової трансформації фінансового сектору розглядають А. Семенов, Т. Нечипоренко, О. Мусятовська. Серед зарубіжних дослідників вагомий внесок у розвиток теорії фінансових ринків зробили Дж. Стігліц, П. Кругман, Н. Рубіні, К. Рогофф, Т. Пікетті, Д. Акерлоф, Р. Шиллер. Водночас, попри значну кількість досліджень, швидкоплинні зміни у світовій фінансовій системі вимагають постійного оновлення наукових підходів до вивчення сучасних трендів розвитку глобального фінансового ринку, особливо в контексті цифровізації та післяпандемічного відновлення.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є визначення та оцінка сучасних тенденцій і факторів, що впливають на розвиток світового фінансового ринку, а також формування прогнозів щодо його еволюції в умовах глобальних трансформацій.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання:

- розкрити концептуальні передумови формування світового фінансового ринку;
- систематизувати методичні підходи до оцінювання рівня розвитку світового фінансового ринку;
- дослідити структуру та механізми функціонування глобального фінансового ринку;
- проаналізувати динаміку та структурні зрушення на глобальному фінансовому ринку в сучасних умовах;
- виявити регіональні детермінанти розвитку глобального фінансового ринку;
- оцінити вплив цифровізації на трансформацію глобального фінансового простору;
- розробити прогноз розвитку глобального фінансового ринку в умовах сучасних викликів.

Об'єкт дослідження – процеси функціонування та розвитку світового фінансового ринку в умовах глобальної економічної трансформації.

Предмет дослідження – теоретико-методичні засади, тенденції, структурні зрушення та перспективи розвитку світового фінансового ринку в умовах цифровізації та глобальних викликів.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань у роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: історико-логічний метод (для дослідження еволюції світового фінансового ринку); системний підхід (для аналізу структури та механізмів функціонування фінансового ринку); структурно-функціональний аналіз (для виявлення взаємозв'язків між елементами глобальної фінансової системи);

статистичний аналіз (для дослідження динаміки та структурних зрушень на фінансових ринках); порівняльний аналіз (для виявлення регіональних особливостей розвитку фінансових ринків); метод екстраполяції та економіко-математичного моделювання (для прогнозування розвитку світового фінансового ринку).

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретичне значення роботи полягає в систематизації концептуальних підходів до дослідження світового фінансового ринку, узагальненні методик оцінювання його розвитку та виявленні ключових детермінант трансформації глобального фінансового простору. Методичне значення роботи визначається розробкою комплексного підходу до аналізу сучасних трендів розвитку світового фінансового ринку, який може бути використаний для подальших досліджень у цій сфері. Практична значущість роботи полягає у формуванні прогнозу розвитку світового фінансового ринку, який може бути корисним для інвесторів, фінансових установ та регуляторних органів при розробці стратегій діяльності на міжнародних ринках капіталу.

Інформаційна база дослідження включає офіційні статистичні дані Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Банку міжнародних розрахунків, Світової організації торгівлі, Світової федерації бірж, національних центральних банків та регуляторних органів; аналітичні звіти міжнародних фінансових організацій, консалтингових компаній та рейтингових агентств; наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених; матеріали міжнародних наукових конференцій та семінарів; інформаційні ресурси спеціалізованих фінансових видань та електронних баз даних.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг становить 69 сторінок, з яких 54 сторінок займає основна частина, 5 сторінок – список використаних джерел та 3 сторінок – додатки.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

1.1. Концептуальні передумови формування світового фінансового ринку

Формування світового фінансового ринку відбувалося як еволюційний процес, що супроводжувався глибокими змінами у світовій економіці, міжнародних відносинах та системі фінансового посередництва. Цей процес не був раптовим або одномоментним, а розгортався протягом десятиліть під впливом комплексу економічних, політичних, технологічних та соціальних факторів. Історично першою передумовою становлення глобального фінансового простору стала необхідність обслуговування міжнародної торгівлі, що потребувала створення механізмів транскордонних розрахунків і руху капіталу. Ще з часів середньовіччя міжнародні торговельні відносини сприяли формуванню примітивних фінансових інструментів, таких як векселі та перекази, що забезпечували рух коштів між різними географічними регіонами. З розвитком капіталізму та розширенням колоніальної системи потреба в транскордонному русі фінансових ресурсів значно посилилася, що стимулювало створення перших міжнародних банківських мереж та валютних ринків. З часом, коли масштаби і складність світогосподарських зв'язків зростали, виникла об'єктивна потреба у формуванні спеціалізованих ринків, що забезпечували б ефективний перерозподіл фінансових ресурсів між країнами, галузями та суб'єктами економічної діяльності. Особливого значення цей процес набув у другій половині XX століття, коли інтенсифікація міжнародних економічних відносин зумовила необхідність трансформації фрагментованих національних фінансових ринків у єдиний глобальний фінансовий простір [1, с. 112].

Світовий фінансовий ринок можна визначити як глобальну систему акумулювання вільних фінансових ресурсів та їх надання позичальникам через використання фінансових інструментів на основі взаємодії попиту і пропозиції. Такий підхід відображає функціональну сутність фінансового ринку, зосереджуючись на його ролі як механізму перерозподілу фінансових ресурсів у

глобальному масштабі. За своєю економічною природою світовий фінансовий ринок є складною, багаторівневою системою економічних відносин, що виникають між його учасниками щодо купівлі-продажу фінансових активів, надання фінансових послуг та встановлення справедливих цін на об'єкти торгівлі. У більш широкому розумінні – це сукупність національних і міжнародних ринків, що забезпечують рух грошових потоків, сприяючи торгівлі фінансовими активами і встановленню цін на них. Ця система охоплює глобальний простір, функціонує цілодобово, забезпечуючи безперервність фінансових операцій по всьому світу. Специфічною особливістю світового фінансового ринку є його здатність долати регуляторні, податкові та інші бар'єри, що існують на національному рівні, пропонуючи учасникам більш гнучкі та ефективні механізми фінансової взаємодії. Світовий фінансовий ринок також можна трактувати як інформаційну мережу, що забезпечує швидкий обмін даними про ціни, обсяги торгів, макроекономічні показники та інші параметри, необхідні для прийняття інвестиційних рішень.

Інституційний розвиток світової фінансової архітектури став ключовою передумовою становлення глобального ринку. Як відзначають Савченко М.В. та Братчук У.П., формування Бреттон-Вудської, а згодом Ямайської валютно-фінансової системи, створило організаційно-правові засади для транскордонного руху капіталу та стандартизації фінансових відносин між країнами. Бреттон-Вудська конференція 1944 року заклала основи післявоєнної міжнародної валютної системи, ввівши фіксовані обмінні курси, прив'язані до золота та долара США, що забезпечило стабільність міжнародних розрахунків і сприяло відбудові світової економіки. Створення Міжнародного валютного фонду та Світового банку дозволило сформувати інституційний каркас для координації валютно-фінансової політики на міжнародному рівні та фінансової підтримки країн, що розвиваються. Перехід до Ямайської валютної системи у 1976 році ознаменував нову еру в розвитку світового фінансового ринку, запровадивши плаваючі валютні курси та демонетизацію золота, що значно розширило можливості для міжнародного руху капіталу. Виникнення міжнародних

фінансових організацій, таких як МВФ, Світовий банк, СОТ, заклало регуляторну основу глобального фінансового простору, забезпечивши інституційні механізми його функціонування. Ці організації не лише формують правила гри на міжнародному фінансовому ринку, але й виступають кредиторами останньої інстанції, надаючи фінансову підтримку країнам у кризових ситуаціях. Вони також сприяють гармонізації фінансового законодавства, впровадженню спільних стандартів регулювання та нагляду, що є важливою умовою ефективного функціонування глобального фінансового простору.

Лібералізація фінансових ринків, що розпочалася у 1970-80-х роках, суттєво прискорила глобалізаційні процеси у фінансовій сфері. Цей процес був частиною більш широкої тенденції до дерегуляції економіки, що спостерігалася у багатьох розвинених країнах під впливом неоліберальної економічної доктрини. Скасування контролю над рухом капіталу, яке розпочалося з відмови від Бреттон-Вудської системи, дозволило фінансовим ресурсам вільно переміщуватися через національні кордони у пошуках найбільш прибуткових інвестиційних можливостей. У Великій Британії "Великий вибух" 1986 року ознаменував радикальну трансформацію Лондонської фондової біржі та фінансового сектору загалом, усунувши бар'єри між різними типами фінансових установ та відкривши ринок для іноземних учасників. У Сполучених Штатах скасування закону Гласса-Стіголла та інші дерегуляторні заходи сприяли консолідації банківського сектору та розмиванню кордонів між комерційним і інвестиційним банкінгом. Скасування обмежень на рух капіталу, дерегуляція фінансових ринків та відкриття національних економік створили умови для вільного переміщення фінансових ресурсів у глобальному масштабі. В результаті обсяги міжнародних фінансових потоків зросли в десятки разів, значно перевищивши масштаби реальної економіки. Цей процес супроводжувався формуванням взаємозалежності національних фінансових систем, що посилювало їх інтеграцію в єдиний світовий фінансовий простір. Національні ринки стали все більш чутливими до зовнішніх шоків, а можливості

урядів контролювати фінансові процеси в межах своїх кордонів значно скоротилися.

Технологічний прогрес і розвиток інформаційно-комунікаційних технологій докорінно змінили характер фінансових операцій. Впровадження електронних торговельних систем, цифрових платформ та інтернет-банкінгу практично нівелювало географічні бар'єри між учасниками ринку. Якщо раніше міжнародні фінансові операції вимагали фізичної присутності в фінансових центрах та значних часових витрат, то з появою електронних комунікацій вони стали доступними практично для будь-якого учасника ринку, незалежно від його місцезнаходження. Розвиток супутникового зв'язку, оптоволоконних мереж та інтернету створив технологічну інфраструктуру для миттєвого обміну інформацією та здійснення транзакцій у режимі реального часу. Автоматизація торгівлі, алгоритмічні стратегії та високочастотний трейдинг значно підвищили ліквідність ринків та ефективність ціноутворення, але водночас створили нові ризики, пов'язані з технологічними збоями та системними кризами. За словами Семенова А.Ю., цифровізація фінансових послуг створила безпрецедентні можливості для глобальної фінансової інтеграції, забезпечивши миттєве здійснення транзакцій, розширення доступу до фінансових послуг та виникнення нових бізнес-моделей. Фінтех-революція, що розпочалася в останні десятиліття, суттєво трансформувала ландшафт фінансового ринку, створивши нові платформи та інструменти, які раніше були неможливими. Мобільні платежі, краудфандинг, онлайн-кредитування, робо-едвайзинг та інші інноваційні рішення зробили фінансові послуги більш доступними та персоналізованими, сприяючи подальшій глобалізації фінансового простору.

Економічна глобалізація стала потужним каталізатором розвитку світового фінансового ринку. Інтенсифікація міжнародної торгівлі, зростання транснаціональних корпорацій та поглиблення міжнародного поділу праці зумовили необхідність системного забезпечення транскордонних фінансових потоків. Формування глобальних виробничих ланцюгів створило потребу в складних механізмах фінансування, хеджування ризиків та міжнародних

розрахунків. Транснаціональні корпорації, оперуючи в десятках країн, потребували інтегрованих фінансових рішень, що дозволяли б ефективно управляти грошовими потоками, оптимізувати структуру капіталу та мінімізувати валютні ризики. Зростання міжнародної торгівлі товарами та послугами, яке особливо прискорилося після утворення Світової організації торгівлі, стимулювало розвиток міжнародних розрахунків, торговельного фінансування та страхування експортних кредитів. У своїх дослідженнях Ушакова Н.Г. та Помінова І.І. підкреслюють, що саме посилення глобалізаційних процесів в економіці створило фундаментальну потребу в інтеграції національних фінансових ринків у єдиний глобальний фінансовий простір. Вони зазначають, що економічна глобалізація є багатовимірним процесом, який охоплює не лише торгівлю та інвестиції, але й рух людського капіталу, технологій, інформації, а також формування глобальних правил економічної взаємодії. Всі ці аспекти глобалізації вимагають відповідного фінансового забезпечення, що можливе лише за умови інтегрованості національних фінансових ринків у єдину глобальну систему [2].

Важливою передумовою становлення світового фінансового ринку став розвиток фінансової інфраструктури, яка включає платіжні системи, клірингові центри, депозитарії, торговельні майданчики та інформаційно-аналітичні агентства. Формування глобальної мережі фінансових інституцій створило технічну можливість для безперебійного функціонування ринку та ефективної взаємодії його учасників. Створення міжнародних платіжних систем, таких як SWIFT, TARGET2, CLS, забезпечило надійний механізм для здійснення транскордонних платежів та валютних операцій. Міжнародні клірингові системи, такі як Euroclear та Clearstream, дозволили ефективно здійснювати розрахунки за операціями з цінними паперами в глобальному масштабі. Створення електронних торговельних майданчиків, таких як Bloomberg Trading Solutions, Reuters Dealing, EBS, сприяло підвищенню ліквідності ринків та зниженню трансакційних витрат. Розвиток міжнародних рейтингових агентств, таких як Standard & Poor's, Moody's, Fitch, дозволив стандартизувати оцінку

кредитних ризиків емітентів та фінансових інструментів, сприяючи підвищенню прозорості ринку. Розвинена фінансова інфраструктура, зокрема платіжні системи, клірингові та розрахункові центри, біржові та позабіржові торговельні платформи забезпечили зниження трансакційних витрат, підвищення прозорості фінансових операцій, а також удосконалення механізмів управління ризиками на глобальному рівні. Вона також створила умови для масштабування фінансових операцій, дозволяючи обробляти мільйони транзакцій щодня без затримок та збоїв. Важливо відзначити, що розвиток фінансової інфраструктури був тісно пов'язаний з технологічним прогресом та регуляторними змінами, які забезпечили правову основу для функціонування цих систем.

Інноваційна складова у розвитку фінансових інструментів також відіграла значну роль у формуванні світового фінансового ринку. Поява нових фінансових продуктів, таких як деривативи, структуровані цінні папери, інвестиційні фонди, розширила інструментарій ринку, надаючи його учасникам більше можливостей для інвестування, хеджування ризиків та спекулятивних операцій. Розвиток ринку деривативів, який почався з форвардних контрактів на сільськогосподарську продукцію, згодом трансформувався у складну систему ф'ючерсів, опціонів, свопів та екзотичних інструментів, що дозволяють управляти практично будь-якими видами фінансових ризиків. Поява структурованих цінних паперів, таких як забезпечені активами цінні папери (ABS), забезпечені іпотекою цінні папери (MBS), забезпечені борговими зобов'язаннями (CDO), створила нові можливості для сек'юритизації активів та диверсифікації інвестиційних портфелів. Розвиток різноманітних інвестиційних фондів, включаючи взаємні фонди, хедж-фонди, фонди прямих інвестицій, венчурні фонди, ETF, дозволив інвесторам отримати доступ до різноманітних сегментів глобального фінансового ринку. Фінансова інженерія дозволила створювати комплексні інструменти, адаптовані до потреб різних категорій інвесторів та емітентів. Ці інновації значно розширили можливості фінансового ринку щодо ефективного перерозподілу ресурсів, управління ризиками та залучення капіталу. Водночас, як показала глобальна фінансова криза 2008 року,

надмірна складність фінансових інструментів та недостатнє розуміння пов'язаних з ними ризиків можуть становити серйозну загрозу для стабільності фінансової системи.

Міжнародні фінансові центри стали ключовими вузлами глобальної фінансової мережі, концентруючи фінансову діяльність, експертизу та капітал. Формування таких центрів у Нью-Йорку, Лондоні, Токіо, Гонконгу, Сінгапурі, Франкфурті створило інституційну основу для світового фінансового ринку. Кожен з цих центрів має свою спеціалізацію та конкурентні переваги: Нью-Йорк є провідним центром фондового ринку та корпоративних фінансів, Лондон спеціалізується на міжнародному банкінгу, страхуванні та торгівлі деривативами, Токіо є ключовим фінансовим хабом азійсько-тихоокеанського регіону, Гонконг та Сінгапур виступають воротами для доступу до ринків Південно-Східної Азії, Франкфурт є фінансовим центром Єврозони. Формування міжнародних фінансових центрів було зумовлено комплексом факторів, включаючи географічне положення, політичну та економічну стабільність, розвинену інфраструктуру, сприятливе регуляторне середовище, наявність кваліфікованих кадрів та якісних освітніх закладів. Ці центри виконують функції координації глобальних фінансових потоків, встановлення стандартів ділової практики та створення професійної екосистеми для розвитку фінансових інновацій. Вони також забезпечують високий рівень концентрації фінансових ресурсів, що дозволяє реалізовувати масштабні інвестиційні проекти та фінансувати глобальний економічний розвиток. Конкуренція між фінансовими центрами стимулює постійне вдосконалення їхньої інфраструктури, регуляторного середовища та якості фінансових послуг, сприяючи підвищенню ефективності світового фінансового ринку в цілому.

Зміна ролі держави у регулюванні економіки також суттєво вплинула на формування світового фінансового ринку. Відмова від жорсткого контролю та перехід до ринково-орієнтованої моделі економіки у багатьох країнах світу сприяли інтеграції національних ринків у глобальний фінансовий простір. Цей процес був пов'язаний з поширенням неоліберальної економічної ідеології, яка

пропагувала мінімізацію державного втручання в економіку та лібералізацію міжнародного руху товарів, послуг і капіталу. Приватизація державних підприємств, включаючи банки та інші фінансові установи, сприяла розвитку приватного фінансового сектору та його інтеграції в глобальну фінансову систему. Дерегуляція фінансових ринків, що відбулася в багатьох країнах у 1980-90-х роках, усунула адміністративні бар'єри для входження нових учасників та запровадження інноваційних фінансових продуктів. Водночас, як зазначає Шемаєва Л.Г., трансформація регуляторних підходів потребувала розробки нових механізмів забезпечення стійкості фінансової системи та координації наглядової діяльності на міжнародному рівні. Глобальна фінансова криза 2008 року виявила недоліки дерегульованої моделі фінансового ринку та спонукала до переосмислення ролі держави в забезпеченні фінансової стабільності. В результаті було розроблено нові регуляторні стандарти, такі як Базель III, Solvency II, МСФЗ 9, спрямовані на підвищення стійкості фінансових інституцій та прозорості їхньої діяльності. Водночас, посилення регулювання на національному рівні стимулювало розвиток так званої "регуляторної арбітражності", коли фінансові установи переміщують свою діяльність у юрисдикції з менш жорсткими вимогами, що створює нові виклики для глобального фінансового регулювання [3, с. 85].

Макроекономічні дисбаланси між країнами стали важливим фактором розвитку світового фінансового ринку. Різниця в темпах економічного зростання, рівнях заощаджень та інвестицій, стані платіжного балансу створила об'єктивну потребу в міжнародному перерозподілі фінансових ресурсів. Найбільш яскравим прикладом таких дисбалансів є ситуація між Китаєм та США, де Китай, маючи високий рівень заощаджень та профіцит поточного рахунку, інвестує значні кошти в американські державні облігації, фінансуючи дефіцит бюджету та поточного рахунку США. Подібні дисбаланси спостерігаються між країнами-експортерами нафти, які акумулюють значні фінансові ресурси, та країнами-імпортерами, які потребують фінансування дефіциту платіжного балансу. Розвинені країни, маючи більш розвинені

фінансові ринки та стабільні валюти, виступають центрами притягнення капіталу, тоді як країни, що розвиваються, часто стикаються з проблемою "раптової зупинки" притоку капіталу в періоди фінансових криз. Країни з надлишком заощаджень стали основними постачальниками капіталу, тоді як країни з дефіцитом – його споживачами, що сформувало стійкі потоки фінансових ресурсів на глобальному рівні. Ці потоки відображаються в міжнародній інвестиційній позиції країн, яка показує співвідношення зовнішніх активів та зобов'язань. Водночас, макроекономічні дисбаланси можуть становити загрозу для глобальної фінансової стабільності, оскільки їх різка корекція може спричинити значні коливання на фінансових ринках та валютні кризи. Тому міжнародні фінансові інституції, такі як МВФ та Банк міжнародних розрахунків, приділяють значну увагу моніторингу та аналізу цих дисбалансів.

Розвиток фінансової теорії та практики управління ризиками дозволив учасникам ринку ефективніше оцінювати і контролювати ризики міжнародних операцій. Теоретичні моделі, розроблені в рамках сучасної портфельної теорії (Гаррі Марковіц), теорії ціноутворення активів (Вільям Шарп, Джон Лінтнер, Ян Моссін), теорії ефективного ринку (Юджин Фама), теорії арбітражного ціноутворення (Стівен Росс), створили концептуальну основу для розуміння механізмів функціонування фінансових ринків. Ця теоретична база дозволила розробити аналітичні інструменти для оцінки інвестиційних можливостей, розрахунку вартості складних фінансових інструментів та оптимізації інвестиційних портфелів. У сфері управління ризиками значний прогрес був досягнутий завдяки розробці методології Value-at-Risk (VaR), стрес-тестування, сценарного аналізу та інших підходів до кількісної оцінки ризиків. Розвиток теорії опціонного ціноутворення (Фішер Блек, Майрон Шоулз, Роберт Мертон) створив основу для оцінки деривативів та управління ринковими ризиками. Впровадження сучасних моделей оцінки вартості активів, управління портфелем, хеджування та трансферу ризиків створило методологічну базу для функціонування глобального фінансового ринку. Ці методи дозволили фінансовим установам та інвесторам краще розуміти та контролювати ризики,

пов'язані з міжнародною діяльністю, що суттєво знизило бар'єри для глобальної фінансової інтеграції. Без відповідного теоретичного підґрунтя та інструментарію ризик-менеджменту інтеграція національних фінансових ринків була б значно обмеженою, оскільки учасники ринку не мали б достатнього розуміння ризиків та можливостей, пов'язаних з міжнародними операціями. Водночас, як показала глобальна фінансова криза, надмірна впевненість у можливостях кількісних моделей та недооцінка системних ризиків можуть призвести до серйозних фінансових потрясінь.

Зелені облігації, які вперше були випущені Світовим банком у 2008 році, стали одним із ключових інструментів для залучення фінансових ресурсів у проекти, спрямовані на боротьбу зі зміною клімату, розвиток відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності. З того часу ринок зелених облігацій демонструє стабільне зростання. Наприклад, у 2021 році обсяг емісії зелених облігацій перевищив 520 мільярдів доларів США, що на 75% більше, ніж у 2020 році. Ці облігації фінансують широкий спектр екологічних ініціатив, зокрема проекти з відновлення та збереження екосистем, розвиток інфраструктури для відновлювальної енергетики, програми з енергоефективності та технології очистки води і повітря. Завдяки залученню коштів через зелені облігації, екологічні проекти можуть реалізовуватися швидше та ефективніше, сприяючи зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та підтримуючи сталий розвиток.

1.2. Структуризація та механізми функціонування глобального фінансового ринку

Структура глобального фінансового ринку представляє собою складну багаторівневу систему взаємопов'язаних сегментів, кожен з яких виконує специфічні функції у забезпеченні міжнародного руху капіталу. Традиційно світовий фінансовий ринок поділяють на кредитний ринок, ринок цінних

паперів, валютний ринок, ринок страхових послуг та ринок похідних фінансових інструментів. Така сегментація дозволяє аналізувати особливості функціонування окремих компонентів глобального фінансового простору, їх взаємодію та специфічні механізми, що забезпечують ефективний рух фінансових ресурсів на міжнародному рівні. Водночас, в умовах фінансової глобалізації спостерігається тенденція до зближення та взаємопроникнення різних сегментів, що ускладнює їх чітке розмежування та потребує комплексного підходу до дослідження структури світового фінансового ринку.

Кредитний ринок як компонент глобальної фінансової системи забезпечує перерозподіл позичкового капіталу між країнами та суб'єктами міжнародних економічних відносин. Його основними учасниками виступають транснаціональні банки, міжнародні фінансові організації, центральні банки, урядові установи та великі корпорації. Міжнародний кредитний ринок охоплює ринок банківських кредитів, ринок міжбанківських кредитів та ринок боргових цінних паперів. Особливе місце у структурі глобального кредитного ринку посідає євроринок – ринок кредитів у єрвалютах, тобто валютах, що обертаються поза країнами їх емісії. Циганова Н.В. підкреслює, що консолідація банків, яка активно відбувається на глобальному рівні, зумовлює концентрацію кредитних ресурсів та формування потужних транснаціональних банківських груп, здатних задовольняти зростаючі потреби міжнародних позичальників.

Ринок цінних паперів є ключовим елементом світового фінансового ринку, що забезпечує мобілізацію, розподіл та перерозподіл фінансових ресурсів через випуск та обіг різноманітних інструментів – акцій, облігацій, векселів, депозитарних розписок тощо. Глобальний ринок цінних паперів структурно поділяється на первинний та вторинний, організований та неорганізований, біржовий та позабіржовий. Інституційною основою цього ринку виступають міжнародні фондові біржі, інвестиційні банки, брокерські компанії, інституційні інвестори та регуляторні органи. Інтеграційні процеси на світовому ринку цінних паперів проявляються у формуванні стратегічних альянсів між провідними фондовими біржами, гармонізації стандартів розкриття інформації та

регулювання, впровадженні єдиних технологічних платформ для торгівлі та розрахунків.

Валютний ринок виступає механізмом, що забезпечує трансформацію національних грошових одиниць в іноземні валюти та навпаки, створюючи таким чином умови для здійснення міжнародних розрахунків, торгівлі, інвестицій та спекулятивних операцій. Цей сегмент глобального фінансового ринку характеризується найбільшими обсягами операцій і високим рівнем ліквідності, що зумовлено його ключовою роллю у забезпеченні усіх типів міжнародних економічних відносин. Структура валютного ринку включає спотовий ринок, де відбувається купівля-продаж валюти з негайною поставкою, та строковий ринок, що охоплює форвардні, ф'ючерсні, опціонні та своп контракти. Особливістю сучасного валютного ринку є висока концентрація операцій на міжбанківському рівні, де формуються базові котирування валют, які потім транслуються на роздрібний сегмент ринку [4].

Ринок страхових послуг у глобальному фінансовому просторі виконує функції захисту від різноманітних ризиків, акумуляції довгострокових фінансових ресурсів та їх інвестування в реальний та фінансовий сектори економіки. Ю. Клапків зазначає, що сучасний ринок страхових послуг характеризується технічними інноваціями та структурними трансформаціями, зумовленими зростанням глобальних ризиків, розвитком цифрових технологій та посиленням регуляторних вимог. Міжнародний страховий ринок представлений транснаціональними страховими та перестраховими компаніями, брокерами, андерайтерами, актуаріями та іншими спеціалізованими учасниками. Глобалізація страхового ринку проявляється у формуванні міжнародних страхових груп, універсалізації страхових продуктів, гармонізації регуляторних підходів та розширенні географії діяльності страхових компаній.

Ринок похідних фінансових інструментів (деривативів) є найбільш динамічним та інноваційним сегментом світового фінансового ринку, що забезпечує управління різноманітними видами фінансових ризиків – валютними, процентними, кредитними, фондовими тощо. Деривативи, будучи вторинними

фінансовими інструментами, вартість яких залежить від вартості базових активів, дозволяють учасникам ринку хеджувати ризики, спекулювати на зміні цін базових активів та здійснювати арбітражні операції. Структура ринку деривативів включає ф'ючерси, форварди, опціони, свопи та більш складні структуровані продукти. Особливістю цього ринку є високий рівень інноваційності, що проявляється у постійному створенні нових типів контрактів та фінансових стратегій, адаптованих до специфічних потреб учасників.

Інституційна структура глобального фінансового ринку представлена широким спектром учасників, які забезпечують його функціонування та розвиток. Центральні банки та міжнародні фінансові організації (МВФ, Світовий банк, БМР) формують регуляторну основу ринку, визначаючи правила гри та здійснюючи нагляд за їх дотриманням. Транснаціональні банки, інвестиційні фонди, хедж-фонди, пенсійні фонди, страхові компанії виступають основними постачальниками та споживачами фінансових ресурсів, забезпечуючи ліквідність ринку та формування цін. Фондові біржі, клірингові палати, депозитарії, рейтингові агентства, аудиторські компанії формують інфраструктуру ринку, забезпечуючи технічні, інформаційні та допоміжні функції. Особливу роль відіграють фінтех-компанії, які впроваджують інноваційні рішення та трансформують традиційні бізнес-моделі на фінансовому ринку.

Функціональна структура світового фінансового ринку відображає основні функції, які він виконує в глобальній економіці. Комерційна функція забезпечує обслуговування міжнародної торгівлі через надання кредитів експортерам та імпортерам, здійснення міжнародних розрахунків, хеджування валютних ризиків. Інвестиційна функція полягає у мобілізації та ефективному розміщенні фінансових ресурсів, забезпечуючи фінансування інвестиційних проектів та економічного розвитку в глобальному масштабі. Спекулятивна функція пов'язана з отриманням прибутку від коливань ринкових цін на фінансові активи, що сприяє підвищенню ліквідності ринку та формуванню справедливих цін. Ціноутворювальна функція забезпечує встановлення ринкових цін на фінансові

активи на основі співвідношення попиту і пропозиції, сприяючи ефективному розподілу ресурсів. Інформаційна функція полягає у генеруванні та поширенні інформації про стан ринку, ціни активів, макроекономічні показники, що дозволяє учасникам приймати обґрунтовані інвестиційні рішення [5].

Географічна структура глобального фінансового ринку характеризується нерівномірним розподілом фінансової активності між різними регіонами та країнами світу. Історично сформувалися три основні географічні центри, які концентрують більшість міжнародних фінансових операцій – Північна Америка, Західна Європа та Азійсько-Тихоокеанський регіон. У своїх дослідженнях Шахбазян А.А. відзначає, що глобальні детермінанти розвитку світового фінансового ринку впливають на його географічну структуру, зумовлюючи зміщення фінансової активності в бік країн, що динамічно розвиваються, особливо в Азійському регіоні. Ключову роль у глобальній фінансовій системі відіграють міжнародні фінансові центри – Нью-Йорк, Лондон, Токіо, Гонконг, Сінгапур, Франкфурт, Шанхай, які виступають вузловими пунктами акумуляції та перерозподілу фінансових ресурсів у глобальному масштабі.

Механізми функціонування глобального фінансового ринку забезпечують його цілісність та ефективність як системи перерозподілу фінансових ресурсів у міжнародному масштабі. Основу цих механізмів складають ринкові принципи формування цін на основі попиту і пропозиції, що забезпечує оптимальний розподіл ресурсів між різними секторами економіки та географічними регіонами. Водночас, чисто ринкові механізми доповнюються системою регулювання, яка включає як національні регуляторні органи, так і міжнародні організації, що встановлюють правила функціонування ринку та контролюють їх дотримання. Важливим елементом механізму функціонування глобального фінансового ринку є система управління ризиками, яка дозволяє ідентифікувати, оцінювати та мінімізувати різноманітні ризики, пов'язані з міжнародними фінансовими операціями.

Ціноутворення на глобальному фінансовому ринку відбувається під впливом комплексу факторів, що відображають фундаментальні економічні

показники, політичні події, технологічні зміни, поведінкові аспекти та системні взаємозв'язки між різними сегментами ринку. Ключову роль у формуванні цін на міжнародні фінансові активи відіграють процентні ставки, які визначаються монетарною політикою центральних банків та ринковими очікуваннями щодо інфляції та економічного зростання. Валютні курси, як ціни національних грошових одиниць, формуються під впливом таких факторів, як стан платіжного балансу, рівень процентних ставок, інфляційні очікування, політична стабільність та ринкові спекуляції. Ціни на акції та облігації на міжнародних ринках відображають очікувані майбутні доходи компаній та країн, ризики інвестування, альтернативні можливості вкладення коштів та загальну ліквідність ринку.

Інформаційне забезпечення глобального фінансового ринку є критично важливим елементом його функціонування, оскільки ефективність ринкових механізмів безпосередньо залежить від доступності, повноти та достовірності інформації. Сучасні інформаційні системи, такі як Bloomberg, Reuters, S&P Global Market Intelligence, забезпечують учасників ринку даними про ціни активів, економічні показники, корпоративні події, регуляторні зміни та інші фактори, що впливають на прийняття інвестиційних рішень. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) забезпечують уніфікований підхід до розкриття фінансової інформації компаніями, сприяючи прозорості та порівнянності даних на глобальному рівні. Рейтингові агентства надають незалежну оцінку кредитоспроможності емітентів та якості фінансових інструментів, полегшуючи процес аналізу та вибору інвестицій.

Платіжно-розрахункові механізми забезпечують технічну основу для здійснення міжнародних фінансових операцій, дозволяючи ефективно переміщувати кошти між учасниками ринку незалежно від їх географічного розташування. Міжнародна система SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) забезпечує стандартизований та безпечний обмін фінансовими повідомленнями між банками та іншими фінансовими установами. Системи валових розрахунків у реальному часі (RTGS), такі як TARGET2 в

єврозоні, Fedwire у США, CHAPS у Великій Британії, забезпечують миттєві розрахунки за великими сумами між банками. Міжнародна система CLS (Continuous Linked Settlement) мінімізує ризики при здійсненні валютних операцій через механізм "платіж проти платежу". Платіжні системи міжнародних платіжних карток (Visa, Mastercard, UnionPay) забезпечують роздрібні платежі в глобальному масштабі [6, с. 119].

Регуляторні механізми глобального фінансового ринку спрямовані на забезпечення його стабільності, прозорості та захисту інтересів інвесторів. Ці механізми включають як національні системи регулювання та нагляду, так і міжнародні стандарти та угоди, що встановлюють єдині правила функціонування ринку. Ключову роль у глобальному фінансовому регулюванні відіграють такі міжнародні організації, як Банк міжнародних розрахунків (БМР), Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO), Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB), Міжнародна асоціація органів страхового нагляду (IAIS). Базельський комітет з банківського нагляду розробляє стандарти капіталу та ліквідності для банків (Базель III), Рада з фінансової стабільності (FSB) координує дії національних регуляторів та міжнародних організацій для забезпечення фінансової стабільності на глобальному рівні.

Криза 2008 року виявила суттєві недоліки в механізмах функціонування глобального фінансового ринку, зокрема недостатню прозорість операцій з складними фінансовими інструментами, неадекватну оцінку ризиків, проциклічність регуляторних вимог, недосконалість корпоративного управління та стимулів для менеджменту фінансових установ. У відповідь на кризу були запроваджені фундаментальні реформи, спрямовані на підвищення стійкості фінансової системи, зокрема посилення вимог до капіталу та ліквідності банків, впровадження макропруденційного нагляду, створення механізмів врегулювання неплатоспроможності системно важливих фінансових установ, реформування ринку деривативів через запровадження центрального клірингу та підвищення прозорості операцій. Благун І.І. зазначає, що ці реформи суттєво вплинули на механізми функціонування банківської системи, змінивши підходи

до управління ризиками, формування капіталу та ліквідності, корпоративного управління.

Цифрова трансформація глобального фінансового ринку створює нові механізми його функціонування, базовані на інноваційних технологіях та бізнес-моделях. Блокчейн-технології дозволяють створювати децентралізовані фінансові системи, що функціонують без посередників, забезпечуючи прозорість, безпеку та ефективність транзакцій. Великі дані (Big Data) та штучний інтелект трансформують процеси аналізу ринку, оцінки ризиків, формування інвестиційних портфелів та прийняття торговельних рішень. Нечипоренко Т.Д. та Мусятовська О.С. підкреслюють, що цифрова глобалізація змінює фінансову архітектуру, створюючи нові канали руху капіталу, інструменти фінансування та механізми взаємодії між учасниками ринку. Розвиток фінтех-компаній та цифрових платформ створює альтернативні механізми фінансового посередництва, конкуруючи з традиційними фінансовими установами та стимулюючи їх до трансформації бізнес-моделей та впровадження інновацій.

1.3. Методичні підходи до оцінювання рівня розвитку світового фінансового ринку

Оцінювання рівня розвитку світового фінансового ринку є складним методологічним завданням, що потребує комплексного підходу та врахування багатовимірності цього явища. Дослідження стану та динаміки глобального фінансового простору вимагає застосування системи показників, які б адекватно відображали його кількісні та якісні характеристики. У сучасній науковій літературі та практиці міжнародних фінансових організацій сформувалося декілька основних методичних підходів до оцінювання розвитку фінансових ринків, які відрізняються за методологією, набором індикаторів, масштабом охоплення та цільовим призначенням. Ефективність цих підходів значною мірою залежить від їх здатності враховувати структурну складність світового

фінансового ринку, різноманітність його учасників та інструментів, а також динамічність змін, що відбуваються під впливом глобалізаційних процесів.

Індексний підхід до оцінювання рівня розвитку світового фінансового ринку базується на розрахунку композитних індексів, що інтегрують різноманітні показники функціонування фінансових ринків. Найбільш відомими є Індекс глобальної фінансової інтеграції (Global Financial Integration Index), Індекс фінансового розвитку (Financial Development Index), Індекс фінансової відкритості Чінн-Іто (Chinn-Ito Financial Openness Index). Ці індекси дозволяють здійснювати міжкраїнові порівняння, відстежувати динаміку змін та виявляти структурні диспропорції у розвитку національних фінансових ринків. Методологія розрахунку таких індексів зазвичай включає нормалізацію первинних показників, визначення вагових коефіцієнтів та агрегування даних для отримання інтегральної оцінки. Перевагою індексного підходу є можливість отримання єдиного узагальнюючого показника, що спрощує аналіз та інтерпретацію результатів. Водночас, як зазначає Луцик Ю.О., композитні індекси мають певні обмеження, пов'язані з суб'єктивністю вибору показників та визначення їх ваги, а також можливою втратою інформативності при агрегуванні різнорідних даних [7].

Інституційний підхід фокусується на оцінці якості фінансових інституцій, ефективності регуляторного середовища та рівня розвитку фінансової інфраструктури. В рамках даного підходу аналізуються такі аспекти, як захист прав інвесторів, корпоративне управління, правова система, регуляторні практики, прозорість та надійність фінансових установ. Методологічною основою цього підходу часто є експертні оцінки, рейтинги міжнародних організацій та результати спеціалізованих досліджень, таких як "Ведення бізнесу" (Doing Business) Світового банку, "Глобальна конкурентоспроможність" (Global Competitiveness Report) Світового економічного форуму, "Індекс економічної свободи" (Index of Economic Freedom) від Heritage Foundation. Інституційний підхід дозволяє виявити якісні характеристики фінансових ринків, які не завжди відображаються у кількісних

показниках, але суттєво впливають на їх функціонування та розвиток. Шемаєва Л.Г. підкреслює, що стійкість фінансової системи значною мірою залежить від якості інституційного середовища, яке забезпечує довіру інвесторів, захист їх прав та ефективне функціонування ринкових механізмів.

Функціональний підхід передбачає оцінювання ефективності виконання фінансовим ринком його основних функцій – мобілізації капіталу, ціноутворення, перерозподілу ризиків, забезпечення ліквідності та інформаційної ефективності. В рамках цього підходу аналізуються такі показники, як обсяги торгів на фінансових ринках, спреди між ставками залучення та розміщення коштів, швидкість реакції ринку на нову інформацію, повнота відображення інформації у цінах активів, доступність фінансових послуг для різних категорій економічних агентів. Котковський В.С., Дробчак А.Л. та Лескова-Годлевська Ю.К. зазначають, що функціональний підхід дозволяє оцінити не лише формальні параметри фінансового ринку, але й його реальну роль у забезпеченні економічного розвитку та фінансової безпеки країни. Перевагою цього підходу є його орієнтація на практичні результати функціонування фінансового ринку та його вплив на реальну економіку, що дозволяє уникнути надмірної уваги до формальних показників без урахування їх економічного змісту.

Структурний підхід зосереджується на аналізі структурних характеристик фінансового ринку, таких як співвідношення між різними сегментами (банківським сектором, ринком цінних паперів, страховим ринком), рівень концентрації, ступінь диверсифікації фінансових інструментів та послуг, структура власності фінансових установ. Цей підхід дозволяє виявити диспропорції у розвитку окремих сегментів фінансового ринку, оцінити його структурну збалансованість та визначити потенційні джерела структурних ризиків. У рамках структурного підходу використовуються такі показники, як частка банківського сектора у загальних активах фінансової системи, співвідношення між ринковою капіталізацією та банківськими активами, рівень концентрації банківського сектора (індекс Герфіндаля-Гіршмана, частка

найбільших банків у загальних активах), різноманітність доступних фінансових інструментів. Федченко К. відзначає, що структурні диспропорції на фінансовому ринку можуть бути джерелом економічної нестабільності, особливо в умовах глобальних фінансових потрясінь.

Макропруденційний підхід концентрується на оцінці системних ризиків та стабільності фінансового ринку. Цей підхід набув особливої актуальності після глобальної фінансової кризи 2008 року, яка виявила недостатність традиційних методів оцінювання фінансових ринків, орієнтованих переважно на мікропруденційні аспекти. В рамках макропруденційного підходу аналізуються такі показники, як рівень системної взаємопов'язаності фінансових установ, концентрація ризиків, стійкість фінансової системи до шоків, рівень боргового навантаження в економіці, цінові бульбашки на ринках активів, валютні дисбаланси. Міжнародний валютний фонд розробив систему індикаторів фінансової стійкості (Financial Soundness Indicators), які охоплюють достатність капіталу, якість активів, прибутковість, ліквідність, чутливість до ринкових ризиків та стан реального сектора економіки. Благун І.І. підкреслює важливість макропруденційного підходу для забезпечення стійкості банківської системи в умовах турбулентності фінансового ринку, наголошуючи на необхідності комплексного аналізу системних взаємозв'язків та потенційних джерел нестабільності [8, с. 94].

Інтегрований підхід до оцінювання рівня розвитку світового фінансового ринку поєднує елементи вищезазначених підходів, забезпечуючи комплексний аналіз різних аспектів його функціонування. Прикладом такого підходу є методологія Міжнародного валютного фонду та Світового банку, розроблена в рамках Програми оцінки фінансового сектора (Financial Sector Assessment Program, FSAP). Ця програма передбачає всебічний аналіз фінансового сектора країни, включаючи оцінку стабільності, ефективності, доступності фінансових послуг, якості регулювання та нагляду, дотримання міжнародних стандартів та кодексів. Інтегрований підхід дозволяє враховувати взаємозв'язки між різними аспектами функціонування фінансового ринку та забезпечує більш повне

розуміння його стану та перспектив розвитку. Водночас, цей підхід потребує значних ресурсів для збору та аналізу даних, а також розробки методології, яка б забезпечувала адекватне врахування специфіки різних країн та регіонів.

Для оцінювання рівня інтеграції національних фінансових ринків у глобальний фінансовий простір використовуються специфічні методики, які фокусуються на аналізі міжнародних фінансових зв'язків, транскордонних потоків капіталу, конвергенції цін на фінансові активи та кореляції між національними ринками. Серед основних показників, що використовуються в рамках цього підходу, можна виділити: обсяги транскордонних фінансових потоків (прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції, банківські кредити), частку іноземних інвесторів на національному ринку, ступінь кореляції між національними фондовими індексами, конвергенцію процентних ставок, наявність та масштаби арбітражних можливостей між ринками. Ліфанова М.І. зазначає, що трансформація міжнародного інвестиційного ринку супроводжується посиленням інтеграційних процесів, які змінюють характер взаємодії між національними фінансовими системами та створюють нові можливості і виклики для економічних агентів.

Інноваційний підхід до оцінювання розвитку фінансових ринків концентрується на аналізі рівня технологічної трансформації та впровадження фінансових інновацій. В рамках цього підходу досліджуються такі аспекти, як розвиток фінтех-сектора, впровадження цифрових технологій у фінансові послуги, рівень проникнення електронних платежів та мобільного банкінгу, розвиток альтернативних фінансових платформ (краудфандинг, P2P-кредитування), використання блокчейн-технологій та криптоактивів. Семенов А.Ю. підкреслює, що цифрові фінансові послуги стають дедалі важливішим елементом сучасної фінансової екосистеми, змінюючи традиційні бізнес-моделі та створюючи нові можливості для фінансової інклюзії. Інноваційний підхід дозволяє оцінити готовність фінансових ринків до технологічних змін та їх здатність адаптуватися до нових умов функціонування в епоху цифрової економіки.

Сталий розвиток як критерій оцінювання фінансових ринків набуває дедалі більшого значення в умовах зростаючої уваги до екологічних, соціальних та управлінських аспектів (ESG) економічної діяльності. Цей підхід передбачає аналіз таких показників, як обсяги "зелених" інвестицій та кредитів, емісія "зелених" облігацій, впровадження ESG-критеріїв в інвестиційні рішення, розвиток соціально відповідального інвестування, врахування кліматичних ризиків у фінансовому регулюванні. Чала В.С. зазначає, що зелені ініціативи стають важливим елементом структурної конфігурації глобального фінансового ринку, відображаючи зміну пріоритетів інвесторів та регуляторів. Оцінювання фінансових ринків з точки зору їх внеску у сталий розвиток дозволяє визначити, наскільки ефективно вони виконують функцію мобілізації ресурсів для вирішення глобальних екологічних та соціальних викликів, що є важливим аспектом їх ролі в сучасній економічній системі. Ураховуючи вищезазначене, доцільним є поєднання традиційних макрофінансових індикаторів з новітніми критеріями, що базуються на принципах сталого розвитку. Такий підхід дає змогу не лише оцінити поточний рівень розвитку фінансового ринку, а й визначити його відповідність сучасним глобальним викликам, зокрема в екологічній, соціальній та управлінській площинах.

На мою думку, доцільно використовувати саме комплексний підхід, який передбачає врахування як економічних параметрів (наприклад, рівень капіталізації, ліквідності, фінансової інклюзії), так і індикаторів сталого фінансування, таких як обсяг зеленого фінансування та відповідність ESG-принципам. Застосування індексу фінансового розвитку МВФ також є релевантним, оскільки він дозволяє здійснити порівняльний аналіз між країнами на основі уніфікованих методологічних засад. Такий підхід є найбільш обґрунтованим, оскільки забезпечує всебічне, репрезентативне та сучасне уявлення про ступінь розвитку фінансових ринків у глобальному контексті.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ РОЗВИТКУ ГОРБАЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

2.1. Динаміка та структурні зрушення на глобальному фінансовому ринку

Світовий фінансовий ринок протягом останнього десятиліття зазнав значних трансформаційних змін, які проявляються у динаміці основних показників його розвитку та структурних зрушеннях. Аналіз цих змін дозволяє виявити ключові тенденції, що визначають напрямки еволюції глобального фінансового простору та впливають на формування нової архітектури міжнародних фінансових відносин. Для комплексного розуміння динаміки світового фінансового ринку необхідно дослідити основні кількісні параметри його функціонування у розрізі окремих сегментів, їх взаємозв'язки та фактори, що визначають напрямки трансформації.

Постпандемічний період характеризується безпрецедентними змінами в структурі та функціонуванні світових фінансових ринків. Екстраординарні монетарні та фіскальні стимули, запроваджені урядами та центральними банками у відповідь на COVID-19, сформували унікальне середовище наднизьких процентних ставок з подальшим їх різким підвищенням для боротьби з інфляцією, що суттєво вплинуло на всі сегменти фінансового ринку. Фінансові інституції були змушені адаптуватися до нових умов, переглядаючи бізнес-моделі та стратегії управління ризиками. Одночасно, цифрова трансформація фінансового сектору, що розпочалася задовго до пандемії, отримала потужний імпульс для розвитку, змінюючи способи надання фінансових послуг та організацію ринкової інфраструктури. Таблиця 2.1 демонструє динаміку обсягів основних сегментів світового фінансового ринку протягом 2018-2024 років.

Таблиця 2.1 Динаміка обсягів основних сегментів світового фінансового ринку, трлн дол. США

Сегмент фінансового ринку	2018	2020	2022	2024*	Темп приросту 2024/2018, %
Ринок акцій (глобальна ринкова капіталізація)	74,2	93,7	97,8	110,3	48,7
Ринок облігацій (загальний обсяг в обігу)	102,3	118,4	129,7	134,5	31,5
Ринок банківських активів	124,7	135,2	146,3	151,4	21,4
Ринок деривативів (номінальна вартість контрактів)	584,8	609,2	618,3	658,2	12,6
Ринок валют (середньоденний обсяг торгів)	5,1	6,2	7,3	7,8	52,9
Ринок управління активами	76,2	91,3	94,8	106,7	40,0
Ринок альтернативних інвестицій	12,4	15,3	20,3	24,2	95,2
Страховий ринок (загальний обсяг премій)	5,2	5,5	6,2	6,7	28,8

Джерело: розраховано автором на основі даних [43].

Аналіз даних, представлених у таблиці 2.1, дозволяє виявити кілька ключових тенденцій розвитку світового фінансового ринку. По-перше, спостерігається загальне зростання обсягів усіх сегментів ринку, що свідчить про посилення процесів фінансіалізації світової економіки, коли фінансовий сектор зростає швидше за реальний. Цей феномен, що спостерігається протягом останніх десятиліть, продовжує посилюватися навіть в умовах глобальних економічних викликів, серед яких – пандемія COVID-19, геополітична нестабільність, інфляційні процеси та енергетична криза. Загальний обсяг глобальних фінансових активів (включаючи акції, облігації, банківські активи) зріс з близько 300 трлн дол. США у 2018 році до майже 400 трлн дол. США у 2024 році, що суттєво перевищує світовий ВВП, який у 2024 році оцінюється на рівні близько 110 трлн дол. США [9].

Особливо вражаючою є динаміка ринку альтернативних інвестицій, обсяг якого за шість років збільшився майже вдвічі (на 95,2%), що відображає зростаючий інтерес інвесторів до недержавного пайового капіталу (private equity), венчурних інвестицій та хедж-фондів в умовах пошуку вищої дохідності.

Цей сегмент ринку став одним із найдинамічніших через кілька факторів: по-перше, в умовах наднизьких процентних ставок, що спостерігалися до 2022 року, інституційні інвестори, зокрема пенсійні фонди, були змушені шукати альтернативні джерела дохідності; по-друге, розвиток технологічного сектору створив безпрецедентні можливості для венчурного інвестування; по-третє, розширення доступу до цього класу активів для більш широкого кола інвесторів через нові інвестиційні платформи та фонди.

Значний приріст (52,9%) демонструє також валютний ринок, де середньоденний обсяг торгів зріс з 5,1 трлн дол. США у 2018 році до 7,8 трлн дол. США у 2024 році. Це зростання пов'язане з підвищенням волатильності на валютних ринках через дивергенцію монетарних політик провідних центральних банків, торговельні конфлікти між країнами, геополітичну нестабільність та зміни у структурі міжнародної торгівлі. Крім того, технологічні інновації, зокрема розвиток електронних торговельних платформ та алгоритмічної торгівлі, сприяли зростанню ліквідності та обсягів операцій на валютному ринку. Варто відзначити, що структура валютного ринку також зазнає змін – частка транзакцій з використанням долара США поступово знижується, хоча і залишається домінуючою (близько 88% операцій у 2022 році проти 90% у 2018 році), тоді як роль китайського юаня та деяких інших валют зростає [10, с. 112].

Ринок акцій демонструє значний приріст капіталізації (48,7% за аналізований період), однак його динаміка характеризується високою волатильністю. Після стрімкого зростання у 2019-2021 роках, коли глобальна ринкова капіталізація досягла пікового значення в 112,3 трлн дол. США, у 2022 році відбувся суттєвий спад до 97,8 трлн дол. США через підвищення процентних ставок провідними центральними банками у відповідь на інфляційні процеси, геополітичну нестабільність та коригування завищених оцінок технологічних компаній. У 2023-2024 роках спостерігається поступове відновлення ринку, хоча темпи зростання є більш помірними порівняно з періодом надзвичайних монетарних стимулів 2020-2021 років.

Детальніший аналіз динаміки ринку акцій показує суттєві відмінності у розрізі секторів економіки. Найбільше зростання капіталізації спостерігається у технологічному секторі, де вартість публічних компаній збільшилася майже вдвічі протягом 2018-2024 років, що відображає фундаментальні зрушення в глобальній економіці, пов'язані з діджиталізацією. Компанії, пов'язані з відновлюваною енергетикою, електромобілями та зеленими технологіями, також демонструють випереджаюче зростання, що свідчить про трансформацію інвестиційних пріоритетів у напрямку сталого розвитку. Натомість традиційні сектори, такі як нафтогазовий, роздрібна торгівля та банківський сектор, показують значно нижчі темпи зростання або навіть зниження капіталізації, що відображає структурні зрушення у глобальній економіці.

Ринок облігацій, який залишається найбільшим сегментом традиційних фінансових активів з обсягом 134,5 трлн дол. США у 2024 році, демонструє стабільне зростання на рівні 31,5% за аналізований період. При цьому структура ринку облігацій зазнає значних змін. Частка державних облігацій у загальному обсязі зросла з 45% у 2018 році до 49% у 2024 році, що відображає безпрецедентне збільшення державного боргу внаслідок фіскальних стимулів під час пандемії COVID-19 та енергетичної кризи. Особливо значне зростання емісії державних облігацій спостерігалось у розвинених країнах, де співвідношення державного боргу до ВВП досягло історичних максимумів – в середньому 120% у країнах G7 у 2024 році проти 105% у 2018 році.

Варто відзначити також зростання сегменту "зелених" та соціальних облігацій, обсяг випуску яких збільшився з 167 млрд дол. США у 2018 році до понад 1 трлн дол. США у 2024 році. Цей сегмент став одним із найдинамічніших на ринку облігацій, відображаючи глобальний тренд на фінансування сталого розвитку та декарбонізацію економіки. Найбільшими емітентами "зелених" облігацій є наднаціональні інституції (Світовий банк, Європейський інвестиційний банк), уряди розвинених країн та великі корпорації, особливо з енергетичного та фінансового секторів.

Банківський сектор, попри трансформаційні процеси у фінансовій системі, пов'язані з діджиталізацією та розвитком небанківських фінансових посередників, зберігає свою ключову роль у глобальній фінансовій системі. Загальний обсяг банківських активів зріс з 124,7 трлн дол. США у 2018 році до 151,4 трлн дол. США у 2024 році, що становить приріст у 21,4%. Це найнижчий темп зростання серед основних сегментів фінансового ринку, що відображає тенденцію до дезінтермедіації фінансової системи, коли традиційні банки поступово втрачають свою роль на користь ринків капіталу та альтернативних фінансових посередників.

Регіональна структура банківського сектора також зазнає значних змін. Частка азійських банків у глобальних банківських активах зросла з 32% у 2018 році до 39% у 2024 році, переважно за рахунок китайських банків, які за розміром активів займають чотири з десяти перших позицій у світовому рейтингу. Натомість частка європейських банків скоротилася з 35% до 28%, що відображає структурні проблеми банківського сектора ЄС, такі як низька прибутковість, надмірна фрагментація та регуляторні виклики.

Ринок деривативів, який за номінальною вартістю контрактів залишається найбільшим сегментом фінансового ринку (658,2 трлн дол. США у 2024 році), демонструє найнижчі темпи зростання серед усіх сегментів – лише 12,6% за шість років. Це може бути пов'язано з посиленням регуляторного нагляду після глобальної фінансової кризи та переміщенням значної частини торгівлі деривативами на централізовані біржові майданчики, що підвищує прозорість ринку, але обмежує створення складних структурованих продуктів. Зокрема, згідно з даними Банку міжнародних розрахунків, частка позабіржових деривативів, що підлягають центральному клірингу, зросла з 55% у 2018 році до 72% у 2023 році, що суттєво знижує системні ризики, пов'язані з цим сегментом.

Структура ринку деривативів також зазнає змін. Частка процентних деривативів, які є найбільшим сегментом ринку, знизилася з 81% у 2018 році до 76% у 2024 році, що може бути пов'язано з періодом наднизьких процентних ставок і зниженням потреби в хеджуванні процентних ризиків. Натомість зросла

частка валютних деривативів (з 12% до 15%) та кредитних деривативів (з 2% до 3%), що відображає підвищення волатильності на валютних ринках та зростання занепокоєння щодо кредитних ризиків в умовах економічної невизначеності.

Ринок управління активами демонструє стабільне зростання (40% за аналізований період) завдяки кільком структурним факторам: старінню населення у розвинених країнах, що стимулює розвиток пенсійних фондів, зростанню добробуту середнього класу, особливо в азійських країнах, та технологічним інноваціям, які розширюють доступ до інвестиційних продуктів. Особливе значення має розвиток пасивних інвестиційних стратегій, зокрема ETF (біржові інвестиційні фонди), активи яких зросли з 4,7 трлн дол. США у 2018 році до понад 12 трлн дол. США у 2024 році. Ця тенденція відображає зміну інвестиційних парадигм, коли інвестори все більше віддають перевагу низьковитратним індексним фондам замість активно керованих стратегій.

Страховий ринок, який є важливим сегментом фінансової системи, демонструє помірне зростання (28,8% за аналізований період). Значний внесок у це зростання зробили країни, що розвиваються, особливо азійські, де спостерігається бум страхування життя та медичного страхування внаслідок зростання середнього класу та підвищення рівня фінансової грамотності. Водночас у розвинених країнах страховий ринок стикається з викликами, пов'язаними з низькими процентними ставками, які знижують дохідність інвестиційних портфелів страховиків, та зростанням частоти і масштабів природних катастроф, пов'язаних зі зміною клімату, що збільшує страхові виплати [11].

Для більш глибокого розуміння структурних змін на світовому фінансовому ринку доцільно проаналізувати динаміку його регіональної структури, що представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 Регіональна структура світового фінансового ринку за
обсягом фінансових активів, %

Регіон	2018	2020	2022	2024*	Зміна частки 2024/2018, в.п.
Північна Америка	38,2	40,3	42,1	41,2	+3,0
Європа	27,3	25,1	23,7	22,4	-4,9
Азійсько-Тихоокеанський регіон	28,7	30,4	31,2	32,7	+4,0
Латинська Америка	3,1	2,2	1,6	1,9	-1,2
Близький Схід і Африка	2,7	2,0	1,4	1,8	-0,9
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	-

Джерело: розраховано автором на основі [6]

Аналіз регіональної структури світового фінансового ринку за 2018-2024 роки виявляє значні зрушення у глобальному розподілі фінансових активів. Найвиразнішою тенденцією є поступове зменшення частки Європи (-4,9 відсоткових пункти) на користь Північної Америки (+3,0 в.п.) та особливо Азійсько-Тихоокеанського регіону (+4,0 в.п.). Цей структурний зсув відображає кілька фундаментальних чинників, серед яких - відносно швидше економічне зростання країн Азії, зокрема Китаю, розвиток їх фінансових ринків, підвищення ролі китайського юаня у міжнародних розрахунках, а також наслідки Brexit для європейського фінансового сектора.

Зниження частки Європи у глобальних фінансових активах є найбільш значущим структурним зрушенням, яке відображає комплекс проблем, з якими стикається європейський фінансовий сектор. По-перше, Brexit суттєво послабив позиції Лондона як провідного європейського фінансового центру, що призвело до перенесення частини фінансової активності до інших локацій, таких як Нью-Йорк, Гонконг, Сінгапур та в меншій мірі до континентальних європейських центрів – Франкфурта, Парижа та Амстердама. По-друге, європейський банківський сектор, який є основою фінансової системи ЄС, демонструє низьку прибутковість через структурні проблеми, серед яких – фрагментація ринку, надмірні потужності, висока частка непрацюючих кредитів та регуляторне навантаження. По-третє, європейські ринки капіталу залишаються менш

розвиненими порівняно з американськими, що обмежує можливості для фінансування інновацій та зростання бізнесу.

Ситуація в європейському фінансовому секторі додатково ускладнюється макроекономічними викликами, з якими стикається регіон, – повільним економічним зростанням, демографічними проблемами, енергетичною кризою та геополітичною нестабільністю. Все це призводить до відносного зниження ролі європейських фінансових ринків у глобальному фінансовому просторі. Так, кількість європейських банків у списку 100 найбільших банків світу скоротилася з 42 у 2018 році до 36 у 2023 році, а частка європейських компаній у глобальній ринковій капіталізації знизилася з 19% до 14%.

Натомість Північна Америка, особливо США, зміцнила свої позиції на глобальному фінансовому ринку. Частка цього регіону у глобальних фінансових активах зросла з 38,2% у 2018 році до 41,2% у 2024 році. Це зростання забезпечене переважно розвитком американського ринку капіталу, який залишається найбільш ліквідним та динамічним у світі. Капіталізація фондового ринку США зросла з 30,4 трлн дол. у 2018 році до 47,5 трлн дол. у 2024 році, що становить близько 43% глобальної ринкової капіталізації. Таке домінування зумовлене кількома факторами: по-перше, провідною роллю США в технологічному секторі, де американські компанії (Apple, Microsoft, Alphabet, Amazon, Meta) є лідерами не лише за інноваціями, але й за ринковою вартістю; по-друге, розвиненою екосистемою венчурного капіталу, яка забезпечує фінансування стартапів та їх подальший вихід на публічні ринки; по-третє, глибиною та ліквідністю американського ринку облігацій, особливо ринку державних облігацій США, які залишаються "безпечною гаванню" для глобальних інвесторів.

Важливим фактором домінування США на глобальному фінансовому ринку залишається також статус долара як світової резервної валюти. Незважаючи на прогнози про дедоларизацію міжнародної фінансової системи, частка долара у міжнародних розрахунках залишається стабільно високою – близько 88% у 2023 році, а в глобальних валютних резервах центральних банків

– близько 58%. Ця ситуація надає США значні переваги, зокрема можливість фінансувати дефіцит бюджету та поточного рахунку за рахунок емісії боргових зобов'язань у власній валюті, яка має глобальний попит.

Водночас найдинамічнішим регіоном з точки зору зростання частки у глобальних фінансових активах є Азійсько-Тихоокеанський регіон, частка якого збільшилася з 28,7% у 2018 році до 32,7% у 2024 році. Ключову роль у цьому процесі відіграє Китай, фінансовий ринок якого демонструє вражаючу динаміку розвитку. Ринкова капіталізація китайських фондових бірж (Шанхай та Шеньчжень) зросла з 6,3 трлн дол. США у 2018 році до 11,2 трлн дол. США у 2024 році, що робить китайський ринок другим за розміром у світі після США. Банківський сектор Китаю також демонструє значне зростання – сукупні активи китайських банків досягли 50 трлн дол. США у 2024 році, що становить близько 33% глобальних банківських активів.

Зростання ролі Китаю на глобальному фінансовому ринку супроводжується поступовою інтернаціоналізацією юаня та лібералізацією доступу іноземних інвесторів до китайського ринку. Включення китайських акцій та облігацій до глобальних індексів, таких як MSCI Emerging Markets Index та Bloomberg Barclays Global Aggregate Bond Index, стимулювало приплив іноземного капіталу на китайський ринок. Водночас китайська влада активно розвиває офшорний ринок юаня, що сприяє більш широкому використанню китайської валюти в міжнародних розрахунках та інвестиціях. Частка юаня в глобальних розрахунках, згідно з даними SWIFT, зросла з 1,7% у 2018 році до 3,8% у 2023 році, хоча це все ще значно менше, ніж у долара та євро.

Інші країни Азійсько-Тихоокеанського регіону також демонструють значний фінансовий розвиток. Особливо вирізняються Сінгапур та Гонконг, які є провідними міжнародними фінансовими центрами, що спеціалізуються на управлінні активами, міжнародному банкінгу та торгівлі деривативами. Індія, з її швидкозростаючою економікою та розвитком цифрових фінансових послуг, також стає все більш важливим гравцем на глобальному фінансовому ринку. Ринкова капіталізація індійських компаній зросла з 2,1 трлн дол. США у 2018

році до 4,2 трлн дол. США у 2024 році, що робить індійський ринок п'ятим за розміром у світі.

Спостерігається маргіналізація ролі фінансових ринків країн, що розвиваються - сукупна частка Латинської Америки, Близького Сходу та Африки зменшилася з 5,8% у 2018 році до 3,7% у 2024 році. Ця тенденція вказує на посилення розриву між розвиненими фінансовими ринками та ринками, що формуються, та може бути пов'язана з "втечею до якості" в умовах зростання глобальної невизначеності, погіршенням умов зовнішнього фінансування для країн, що розвиваються, та структурними проблемами їх фінансових систем.

Особливо відчутним є зниження частки Латинської Америки (з 3,1% до 1,9%), яке відображає комплекс проблем, з якими стикається регіон, – політичну нестабільність, високу інфляцію, валютні кризи та відтік капіталу. Найбільша економіка регіону – Бразилія – пережила серйозні економічні та політичні потрясіння, які негативно вплинули на її фінансовий ринок. Капіталізація бразильського фондового ринку в доларовому еквіваленті знизилася з 917 млрд дол. США у 2018 році до 815 млрд дол. США у 2023 році, незважаючи на зростання в національній валюті, що відображає суттєву девальвацію бразильського реала.

Країни Близького Сходу та Африки також демонструють зниження частки у глобальних фінансових активах (з 2,7% до 1,8%), хоча тут ситуація є більш диференційованою. Країни Перської затоки, особливо Саудівська Аравія та ОАЕ, активно розвивають свої фінансові ринки як частину стратегії диверсифікації економі

2.2. Регіональні детермінанти розвитку глобального фінансового ринку

Розвиток глобального фінансового ринку значною мірою визначається регіональними особливостями, які формуються під впливом комплексу економічних, політичних, інституційних та соціокультурних факторів. Ці регіональні детермінанти створюють унікальні передумови для формування локальних фінансових систем, визначають їх структуру, механізми

функціонування та специфіку взаємодії з глобальним фінансовим простором. Глибокий аналіз регіональних чинників дозволяє не лише пояснити існуючі диспропорції у розвитку світового фінансового ринку, але й прогнозувати майбутні напрямки його трансформації з урахуванням зміни відносної ваги окремих регіонів у глобальній фінансовій архітектурі.

Північноамериканський регіон, представлений перш за все США та Канадою, традиційно виступає лідером розвитку та інновацій на глобальному фінансовому ринку. Ключовими детермінантами, що забезпечують домінування цього регіону, є розвинена ринкова економіка з мінімальним державним втручанням, глибокі та ліквідні ринки капіталу, потужна правова система, що забезпечує надійний захист прав інвесторів, та культура підприємництва, яка стимулює фінансові інновації. Особливу роль відіграє розвинена технологічна екосистема, зокрема Кремнієва долина в США, яка забезпечує тісний зв'язок між інноваційними стартапами та фінансовим капіталом через розгалужену мережу венчурних фондів та приватних інвесторів. Ця синергія технологій та фінансів є ключовим фактором, що підтримує глобальне лідерство США у фінтех-сегменті. Крім того, північноамериканський регіон характеризується значною концентрацією інституційних інвесторів – пенсійних фондів, страхових компаній, інвестиційних фондів, які формують потужний внутрішній попит на фінансові інструменти та забезпечують високу ліквідність ринку.

Європейський регіон, попри поступове зниження його частки у глобальних фінансових активах, залишається важливим центром міжнародних фінансів з унікальними регіональними детермінантами розвитку. Ключовою особливістю цього регіону є високий рівень міжнародної інтеграції фінансових ринків, особливо в євроні, де створено єдиний ринок фінансових послуг з уніфікованими правилами регулювання та наглядовими механізмами. Єдина валюта – євро – суттєво знижує транзакційні витрати та валютні ризики в межах євроні, сприяючи транскордонному руху капіталу. Водночас, європейський фінансовий ринок характеризується значною фрагментацією за національною ознакою, особливо в банківському секторі, де транскордонна консолідація

залишається обмеженою через національні регуляторні бар'єри та політичні чинники. Важливою детермінантою розвитку європейського фінансового ринку є банкоцентрична модель фінансової системи, де банки відіграють домінуючу роль у фінансуванні економіки, на відміну від ринково-орієнтованої моделі США. Це зумовлює менший розвиток ринків капіталу в континентальній Європі та обмежує можливості для фінансування інноваційних проектів з високим ризиком.

Після Brexit значних трансформацій зазнав Лондон, який традиційно був ключовим європейським фінансовим центром. Втрата доступу до єдиного ринку ЄС призвела до релокації частини фінансових операцій до континентальних фінансових центрів, таких як Франкфурт, Париж, Амстердам та Дублін. За даними Ernst & Young, до кінця 2023 року британські фінансові установи перевели активи на суму понад 1,3 трлн євро та близько 7500 робочих місць до ЄС. Проте Лондон зберігає свої конкурентні переваги як глобальний фінансовий хаб завдяки концентрації фінансової експертизи, розвиненій інфраструктурі, сприятливому регуляторному середовищу та часовому розташуванню, що дозволяє взаємодіяти як з азійськими, так і з американськими ринками. Це демонструє, що регіональні детермінанти, такі як історичні передумови, концентрація людського капіталу та інституційна пам'ять, можуть зберігати свою значущість навіть в умовах суттєвих структурних змін.

Азійсько-Тихоокеанський регіон демонструє найбільш динамічний розвиток на глобальному фінансовому ринку, що зумовлено комплексом регіональних детермінант. Ключовою рушійною силою є стрімке економічне зростання, особливо в Китаї та Індії, яке створює значний попит на фінансові послуги та інструменти. Високий рівень заощаджень у багатьох азійських країнах (понад 30% ВВП порівняно з 20-25% у розвинених країнах) забезпечує потужну внутрішню ресурсну базу для розвитку фінансових ринків. Важливим чинником є також поступова лібералізація фінансового сектору в регіоні, зокрема відкриття китайського ринку для іноземних інвесторів через програми Stock Connect та Bond Connect, що дозволяють купувати китайські цінні папери

через Гонконгську біржу. Специфічною рисою регіону є активна роль держави у розвитку фінансового ринку через державні інвестиційні фонди (наприклад, Temasek та GIC у Сінгапурі, China Investment Corporation), державні банки розвитку та цільові програми підтримки фінансових інновацій.

Китай як найбільша економіка Азійсько-Тихоокеанського регіону заслуговує особливої уваги з точки зору аналізу регіональних детермінант розвитку фінансового ринку. Китайська фінансова система характеризується унікальним поєднанням ринкових механізмів та державного контролю, що створює специфічне середовище для фінансових інновацій та розвитку. З одного боку, держава активно стимулює розвиток фінансового технологічного сектору, що зробило Китай світовим лідером у сфері мобільних платежів та цифрового банкінгу. З іншого боку, регуляторний нагляд залишається жорстким, особливо в сферах, які потенційно можуть створювати системні ризики. Це проявилось, зокрема, в різких регуляторних діях щодо компаній Ant Group та Didi, які призвели до значних втрат їх ринкової вартості. Політика "подвійної циркуляції", яка спрямована на збалансування внутрішнього розвитку та міжнародної інтеграції, має прямий вплив на фінансовий сектор – Китай поступово відкриває свій ринок капіталу для іноземних інвесторів, одночасно зберігаючи контроль над ключовими аспектами фінансової системи, такими як курс юаня та транскордонні потоки капіталу.

Японія, яка була домінуючою фінансовою силою в Азії у 1980-х роках, зазнала тривалого періоду стагнації, проте залишається важливим гравцем на глобальному фінансовому ринку з унікальними регіональними детермінантами. Ключовими факторами, що визначають специфіку японського фінансового ринку, є демографічна криза (старіння населення та від'ємний приріст населення), дефляційне середовище та наднизькі процентні ставки протягом тривалого періоду. Ці фактори зумовили значний експорт капіталу з Японії, оскільки японські інституційні інвестори шукають вищу дохідність на закордонних ринках. Японський банк (центральний банк Японії) став одним з найбільших власників японських державних облігацій та ETF на японському

фондовому ринку, що призвело до викривлення ринкових механізмів ціноутворення. Водночас, японські фінансові установи активно розширюють свою міжнародну присутність через придбання закордонних фінансових компаній, що частково компенсує обмежені можливості зростання на внутрішньому ринку.

Індійський фінансовий ринок демонструє значний потенціал зростання завдяки комбінації сприятливих регіональних детермінант. Велике молоде населення, стрімка діджиталізація економіки, зростаючий середній клас та політика лібералізації створюють потужну основу для розвитку фінансового сектору. Особливо вражаючим є прогрес у сфері фінансової інклюзії та цифрових фінансів. Система Unified Payments Interface (UPI), розроблена Національною платіжною корпорацією Індії, стала найбільш швидкозростаючою платіжною системою у світі, обробивши понад 10 мільярдів транзакцій за останній квартал 2023 року. Ініціатива Jan Dhan Yojana дозволила відкрити понад 450 мільйонів банківських рахунків для раніше небанківського населення. Ці інновації суттєво знижують транзакційні витрати та розширюють доступ до фінансових послуг, створюючи основу для подальшого розвитку більш складних фінансових продуктів та ринків.

Країни Латинської Америки стикаються з комплексом складних регіональних детермінант, які обмежують розвиток їх фінансових ринків. Макроекономічна нестабільність, висока інфляція, волатильність валютних курсів та періодичні боргові кризи підривають довіру інвесторів та обмежують розвиток довгострокових фінансових інструментів. Політична нестабільність та інституційна слабкість, включаючи недостатній захист прав власності та високий рівень корупції, створюють додаткові ризики для фінансових операцій. Структурні дисбаланси, такі як висока залежність від експорту сировинних товарів та значна частка неформального сектора економіки, також негативно впливають на розвиток фінансового ринку. Водночас, у регіоні спостерігаються позитивні зрушення, особливо у сфері фінтех, де такі компанії, як Nubank у

Бразилії та Mercado Pago в Аргентині, успішно розширюють доступ до фінансових послуг для раніше недостатньо обслуговуваних верств населення.

Близький Схід та Північна Африка (регіон MENA) характеризуються значною гетерогенністю у розвитку фінансових ринків, що зумовлено різноманіттям регіональних детермінант. Країни Перської затоки, зокрема Саудівська Аравія, ОАЕ та Катар, використовують свої нафтові багатства для диверсифікації економіки та розвитку фінансового сектора як частини стратегії переходу до постнафтової економіки. Міжнародний фінансовий центр Дубая (DIFC) та Абу-Дабі Global Market (ADGM) стали важливими регіональними фінансовими хабами, які пропонують сприятливе регуляторне середовище та податкові переваги для міжнародних фінансових установ. Запуск Saudi Aramco на фондовій біржі Саудівської Аравії (Tadawul) у 2019 році став найбільшим IPO в історії, що суттєво збільшило глибину та ліквідність регіонального ринку капіталу. Водночас, інші країни регіону, такі як Єгипет, Туніс та Марокко, стикаються з більш складними викликами – високим рівнем бідності, політичною нестабільністю та обмеженим доступом до фінансових послуг для значної частини населення.

Суверенні фонди добробуту (SWF) відіграють особливу роль як регіональна детермінанта розвитку фінансових ринків Близького Сходу та інших регіонів, багатих на природні ресурси. Ці фонди, такі як Інвестиційне управління Абу-Дабі (ADIA), Інвестиційний фонд Саудівської Аравії (PIF), Норвезький фонд глобальних пенсій, акумулюють значні фінансові ресурси від експорту нафти, газу та інших сировинних товарів і інвестують їх на глобальних фінансових ринках. Сукупні активи під управлінням суверенних фондів добробуту досягли близько 9,8 трлн дол. США у 2024 році, що робить їх важливими гравцями на глобальному ринку капіталу. Інвестиційні стратегії цих фондів поступово еволюціонують від пасивних портфельних інвестицій до більш активних підходів, включаючи прямі інвестиції, венчурний капітал та інфраструктурні проекти. Така трансформація має значний вплив на структуру глобальних фінансових потоків та ринкову динаміку окремих класів активів.

Африка південніше Сахари залишається найменш інтегрованим регіоном у глобальну фінансову систему, що зумовлено комплексом негативних регіональних детермінант – низьким рівнем економічного розвитку, політичною нестабільністю, слабкими інституціями, високими транзакційними витратами та обмеженим доступом до фінансових послуг для більшості населення. Проте, в останні роки спостерігаються позитивні тенденції, особливо у сфері цифрових фінансів. Кенія стала піонером мобільних грошей з системою M-Pesa, яка дозволила мільйонам людей без банківських рахунків отримати доступ до базових фінансових послуг. Подібні системи розвиваються в інших африканських країнах, створюючи основу для більш інклюзивної фінансової системи. Також зростає інтерес інституційних інвесторів до африканських ринків, особливо у сферах інфраструктури, агробізнесу та відновлюваної енергетики, що може стимулювати розвиток місцевих ринків капіталу.

Пострадянський простір, включаючи Росію та країни Центральної Азії, характеризується специфічними регіональними детермінантами, які формують унікальну модель розвитку фінансових ринків. Трансформація від планової до ринкової економіки супроводжувалася створенням банківських систем та ринків капіталу, однак їх розвиток часто обмежувався інституційною слабкістю, високою концентрацією власності, значною роллю держави та геополітичними факторами. Російський фінансовий ринок, який був найрозвиненішим у регіоні, зазнав значної ізоляції внаслідок міжнародних санкцій після 2014 року, що було посилено після повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році. Це призвело до відходу міжнародних інвесторів та фінансових інституцій, обмеження доступу до глобальних фінансових ринків та різкого зниження ліквідності. Інші країни регіону, особливо Казахстан та Узбекистан, демонструють більш позитивну динаміку розвитку фінансових ринків, залучаючи іноземні інвестиції та впроваджуючи фінансові інновації [12, с. 29].

Україна, попри значні економічні та геополітичні виклики, демонструє поступовий розвиток фінансового ринку з урахуванням унікальних регіональних детермінант. Ключову роль у трансформації фінансового сектору відіграють

процеси європейської інтеграції, які стимулюють гармонізацію регуляторного середовища з нормами ЄС, підвищення прозорості фінансових установ та захисту прав інвесторів. Важливим фактором розвитку є також активна діджиталізація фінансових послуг – Україна стала одним з світових лідерів у впровадженні цифрових платежів та банкінгу, що було додатково прискорено пандемією COVID-19 та повномасштабним вторгненням Росії. Система електронних державних послуг "Дія" та розвиток цифрової гривні (CBDC) демонструють потенціал технологічних інновацій для подолання структурних обмежень традиційного фінансового ринку. Водночас, військова агресія Росії створює безпрецедентні виклики для фінансової системи України, змушуючи переорієнтовувати фінансові потоки на забезпечення обороноздатності та підтримку критичної інфраструктури.

Регіональні інтеграційні процеси виступають важливою детермінантою розвитку глобального фінансового ринку, формуючи наднаціональні фінансові простори з уніфікованими правилами та стандартами. Найбільш розвиненим прикладом такої інтеграції є Європейський Союз, де створено Банківський союз з єдиним наглядовим механізмом та механізмом санації банків, а також розвивається Союз ринків капіталу, спрямований на поглиблення інтеграції фінансових ринків країн-членів. В Азії процес фінансової інтеграції також прогресує, хоча і менш динамічно – Ініціатива Чіанг Май створила мережу валютних свопів між центральними банками країн АСЕАН+3 (включаючи Китай, Японію та Південну Корею), що підвищує фінансову стабільність регіону. Розвиток Африканської континентальної зони вільної торгівлі (AfCFTA) створює передумови для подальшої інтеграції фінансових ринків африканських країн, що може стимулювати приплив іноземних інвестицій та розвиток регіональних фінансових інституцій.

Міжрегіональні ініціативи та альянси також формують важливі детермінанти розвитку глобального фінансового ринку. Китайська ініціатива "Один пояс, один шлях" передбачає значні інвестиції в інфраструктуру країн Азії, Африки та Європи, що стимулює розвиток міжнародного проектного

фінансування та транскордонних фінансових операцій. Група БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Африка), попри геополітичні розбіжності, розвиває спільні фінансові інституції, такі як Новий банк розвитку (NDB) та Пул умовних валютних резервів, які створюють альтернативні механізми фінансування та підтримки валютно-фінансової стабільності. Форум фінансової стабільності країн G20 координує глобальні фінансові регуляторні реформи, забезпечуючи узгодженість підходів до регулювання системно важливих фінансових установ та ринків. Ці міжрегіональні механізми сприяють формуванню більш інтегрованого, але водночас диверсифікованого глобального фінансового простору.

Регіональні детермінанти розвитку глобального фінансового ринку не є статичними, а постійно еволюціонують під впливом технологічних, економічних, політичних та соціальних змін. Цифрова трансформація фінансових послуг створює можливості для подолання традиційних обмежень розвитку фінансових ринків у менш розвинених регіонах, дозволяючи "перестрибнути" етапи розвитку традиційної фінансової інфраструктури. Кліматичні зміни та перехід до низьковуглецевої економіки формують нові регіональні патерни фінансових потоків, спрямованих на "зелені" проекти та адаптацію до кліматичних ризиків. Геополітична фрагментація глобальної економіки може призвести до формування регіональних фінансових блоків з обмеженою взаємодією між ними. Ці трансформаційні процеси визначатимуть майбутню конфігурацію глобального фінансового ринку, формуючи нові виклики та можливості для його учасників.

2.3. Вплив цифровізації на трансформацію глобального фінансового простору

Цифровізація стала ключовим фактором трансформації глобального фінансового простору протягом останнього десятиліття, суттєво змінюючи структуру фінансових ринків, механізми надання фінансових послуг, бізнес-моделі фінансових установ та поведінку споживачів. Впровадження

інноваційних технологій, таких як великі дані, штучний інтелект, блокчейн, хмарні обчислення та Інтернет речей, кардинально переформатовує традиційні фінансові інституції та створює нові форми фінансового посередництва. Цей процес, який часто характеризують як "фінтех-революцію", змінює фундаментальні засади функціонування глобальної фінансової системи, формуючи нові можливості для зростання та водночас створюючи безпрецедентні виклики для регуляторних органів, традиційних фінансових установ та споживачів фінансових послуг.

Основними рушійними силами цифрової трансформації глобального фінансового простору є технологічні інновації, зміни у споживчих преференціях, регуляторні зміни та зростаюча конкуренція з боку нефінансових компаній. Зростання обчислювальних потужностей, розвиток алгоритмів машинного навчання, поширення смартфонів та інших мобільних пристроїв, розбудова цифрової інфраструктури створили технологічну основу для революційних змін у фінансовому секторі. Водночас, нове покоління споживачів, так звані "цифрові аборигени", демонструє високий рівень адаптивності до цифрових фінансових продуктів та послуг, віддаючи перевагу зручності, швидкості та персоналізації. Як зазначає Семенов А.Ю., "цифрові фінансові послуги стають невід'ємною частиною сучасної цифрової економіки, змінюючи способи взаємодії між фінансовими установами та їх клієнтами та формуючи нові моделі фінансової поведінки населення" [13].

Одним із найбільш революційних наслідків цифровізації для глобального фінансового простору стала дезінтермедіація традиційних фінансових посередників та виникнення нових форм фінансового посередництва на основі платформної економіки. Цифрові платформи, які з'єднують безпосередньо кредиторів і позичальників (P2P-кредитування), інвесторів і підприємців (краудфандинг), покупців і продавців фінансових активів (онлайн-брокери, криптобіржі), значно знижують транзакційні витрати та розширюють доступ до фінансових послуг для раніше недостатньо обслуговуваних сегментів населення та бізнесу. За даними Світового банку, обсяг глобального ринку альтернативного

фінансування, що включає P2P-кредитування, краудфандинг та інші форми небанківського фінансування, зріс з 43 млрд дол. США у 2015 році до майже 350 млрд дол. США у 2023 році, що відображає стрімке зростання значущості цього сегменту.

Розвиток фінтех-компаній суттєво змінює конкурентний ландшафт глобального фінансового ринку. Ці компанії, завдяки інноваційним технологіям, гнучким бізнес-моделям та орієнтації на клієнтський досвід, успішно конкурують з традиційними фінансовими установами в окремих сегментах ринку, таких як платежі, кредитування, інвестиційні послуги та управління активами. Вартість глобальних інвестицій у фінтех-сектор досягла рекордних 132 млрд дол. США у 2021 році, хоча в 2022-2023 роках спостерігалось певне зниження через загальне скорочення венчурного фінансування в умовах підвищення процентних ставок та економічної невизначеності. Незважаючи на це, фінтех-компанії продовжують відігравати все більш значущу роль у глобальній фінансовій екосистемі, стимулюючи інновації та змушуючи традиційні фінансові установи адаптуватися до нових реалій через цифрову трансформацію власного бізнесу. Таблиця 2.3 демонструє динаміку основних сегментів глобального фінтех-ринку за обсягом транзакцій протягом 2018-2024 років.

Таблиця 2.3 Динаміка обсягів основних сегментів глобального фінтех-ринку, млрд дол. США

Сегмент фінтех-ринку	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024*	Темп приросту 2024/2018, %
Цифрові платежі	4,352	5,024	6,137	7,245	8,182	9,284	10,520	141.7
Цифрове кредитування	267	304	321	398	431	475	523	95.9
Цифрове управління активами	980	1,120	1,345	1,680	1,845	2,104	2,376	142.4

Страхові технології (Insurtech)	187	215	243	287	323	376	427	128.3
Регуляторні технології (Regtech)	18	25	33	42	54	68	85	372.2
Блокчейн/криптовалюти	125	183	298	1,450	875	1,120	1,580	1,164.0
Цифровий банкінг	358	427	534	687	842	1,018	1,235	245.0
Всього	6,287	7,298	8,911	11,789	12,552	14,445	16,746	166.4

Джерело: розраховано автором на основі [36].

Одним із найбільш динамічних сегментів цифрового фінансового ринку стали цифрові платежі, які трансформують способи здійснення розрахунків як на роздрібному, так і на корпоративному рівнях. Мобільні платежі, безконтактні транзакції, цифрові гаманці, миттєві міжнародні перекази та інші інноваційні платіжні рішення дозволяють здійснювати розрахунки швидше, зручніше та з нижчими комісіями порівняно з традиційними банківськими переказами. Згідно з даними Світового банку, частка дорослого населення, що здійснює або отримує цифрові платежі, зросла з 52% у 2017 році до 64% у 2021 році в глобальному масштабі, а в окремих регіонах, таких як Східна Азія та Тихоокеанський регіон, цей показник перевищує 80%. Пандемія COVID-19 стала додатковим каталізатором цього процесу, стимулюючи споживачів і бізнес до використання безконтактних цифрових платіжних рішень замість готівки.

Блокчейн-технологія та криптоактиви стали одними з найбільш революційних і водночас суперечливих аспектів цифрової трансформації глобального фінансового простору. Децентралізована природа блокчейну, що дозволяє здійснювати транзакції без посередників, потенційно може кардинально змінити структуру фінансових ринків та механізми міжнародних розрахунків. Незважаючи на високу волатильність і регуляторну невизначеність, ринок криптоактивів демонструє вражаюче зростання – з близько 125 млрд дол. США у 2018 році до понад 1,5 трлн дол. США у 2024 році. Особливо помітним є розвиток сегменту стейблкоїнів, які прив'язані до традиційних валют і є менш волатильними, та децентралізованих фінансових протоколів (DeFi), які

пропонують широкий спектр фінансових послуг без традиційних посередників – від кредитування до деривативів.

Паралельно з розвитком приватних криптоактивів, центральні банки багатьох країн активно досліджують і розробляють власні цифрові валюти (CBDC – Central Bank Digital Currency). За даними Банку міжнародних розрахунків, станом на кінець 2023 року, 93% центральних банків світу проводили дослідження або експериментували з CBDC, 35% перейшли до стадії пілотних проектів, а кілька країн, включаючи Китай, Багами та Нігерію, вже запустили CBDC в обмежене використання. Впровадження CBDC потенційно може революціонізувати монетарну політику, платіжні системи та міжнародні розрахунки, підвищуючи ефективність трансмісійного механізму грошово-кредитної політики, знижуючи транзакційні витрати та прискорюючи транскордонні перекази. Водночас, це створює нові виклики для фінансової стабільності, кібербезпеки та захисту приватності користувачів [14, с. 1007].

Штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання стали ключовими технологіями, що трансформують процеси прийняття рішень у фінансовому секторі. Алгоритмічна торгівля, роботизовані консультанти (robo-advisors), скорингові системи, виявлення шахрайських операцій, персоналізовані фінансові рекомендації – це лише деякі з численних застосувань ШІ у фінансовій сфері. Згідно з дослідженням McKinsey, впровадження ШІ у фінансовому секторі потенційно може генерувати додаткову вартість до 1 трлн дол. США щороку через підвищення операційної ефективності та зростання доходів. Особливо перспективним є використання ШІ для аналізу великих даних, що дозволяє фінансовим установам краще розуміти поведінку клієнтів, прогнозувати ринкові тренди та оптимізувати управління ризиками. Як зазначає Обруч Г.В., "цифрова трансформація на основі сучасних аналітичних інструментів змінює не лише технологічні процеси, але й саму філософію бізнесу, орієнтуючи його на даталогіку в прийнятті рішень".

Цифровізація фінансового сектору сприяє підвищенню фінансової інклюзії та розширенню доступу до фінансових послуг, особливо в країнах, що

розвиваються, де традиційна банківська інфраструктура є недостатньо розвиненою. За даними Global Findex, частка дорослого населення, що має рахунок у фінансовій установі або мобільний грошовий рахунок, зросла з 62% у 2014 році до 76% у 2021 році у глобальному масштабі. Особливо вражаючий прогрес спостерігається в країнах Африки на південь від Сахари, де фінансова інклюзія зросла з 34% до 55% за цей період, значною мірою завдяки поширенню мобільних фінансових послуг. Цифрові фінансові сервіси дозволяють мільйонам людей, які раніше не мали доступу до банківських послуг, здійснювати платежі, заощаджувати, отримувати кредити та страхові продукти, що сприяє економічному зростанню, зниженню бідності та гендерній рівності у доступі до фінансів.

Важливим аспектом цифрової трансформації глобального фінансового простору є виникнення нових бізнес-моделей та екосистем, що розмивають традиційні межі фінансового сектору. Великі технологічні компанії (Big Tech), такі як Apple, Google, Amazon, Alibaba та Tencent, активно інтегрують фінансові послуги у свої цифрові екосистеми, використовуючи переваги своїх величезних клієнтських баз, передових технологій та великих даних для конкуренції з традиційними фінансовими установами. Ці компанії пропонують широкий спектр фінансових продуктів – від платежів (Apple Pay, Google Pay) до кредитування (Amazon Lending) та управління активами (Ant Group). За прогнозами аналітиків, ринкова частка технологічних гігантів у глобальному фінансовому секторі може досягти 30% до 2030 року, що створює серйозні виклики для традиційних фінансових установ та регуляторів.

Важливим трендом у цифровій трансформації фінансового сектору є розвиток відкритого банкінгу (Open Banking) та API-економіки. Відкритий банкінг, який передбачає надання третім сторонам доступу до банківських даних через стандартизовані API (інтерфейси прикладного програмування), сприяє більшій конкуренції, інноваціям та розширенню спектру фінансових послуг. Цей підхід, що спочатку був впроваджений в ЄС через Директиву про платіжні послуги (PSD2), поступово поширюється в глобальному масштабі – подібні

ініціативи реалізуються або плануються у Великій Британії, Австралії, Канаді, Сінгапурі, Індії та інших країнах. Відкритий банкінг створює основу для більш персоналізованих фінансових послуг, агрегації фінансової інформації з різних джерел, спрощення процесів переходу між провайдерами послуг та стимулювання інновацій у фінансовому секторі.

Цифровізація суттєво змінює ландшафт регулювання фінансового сектору, створюючи нові виклики та можливості для регуляторних органів. З одного боку, інноваційні фінансові продукти та бізнес-моделі ускладнюють застосування традиційних регуляторних підходів та розмивають межі юрисдикцій, що може призводити до регуляторного арбітражу та виникнення "сірих зон" у регулюванні. З іншого боку, сучасні технології відкривають нові можливості для вдосконалення регуляторних процесів через використання регуляторних технологій (RegTech) та наглядових технологій (SupTech). Ці інноваційні рішення дозволяють автоматизувати процеси дотримання регуляторних вимог, підвищувати ефективність моніторингу ризиків, покращувати аналіз даних та звітність. За даними Cambridge Centre for Alternative Finance, глобальні інвестиції в RegTech зросли з 8 млрд дол. США у 2018 році до 22 млрд дол. США у 2023 році, що відображає зростаючу значущість цього сегменту [15].

Цифрова трансформація фінансового сектору супроводжується зростанням вразливості до кіберзагроз, що становить серйозний ризик для глобальної фінансової стабільності. Збільшення кількості цифрових фінансових транзакцій, розширення поверхні атаки через інтеграцію різних систем та пристроїв, зростання складності ІТ-інфраструктури фінансових установ – все це створює нові можливості для кіберзлочинців. За даними Boston Consulting Group, фінансовий сектор стикається з кібератаками у 300 разів частіше, ніж інші галузі, а середня вартість витоку даних у фінансовому секторі становить 5,85 млн дол. США. Особливу занепокоєність викликають системні кіберризики, коли атака на одну фінансову установу може спричинити ланцюгову реакцію через взаємопов'язаність фінансової системи. У відповідь на ці виклики, фінансові установи та регулятори приділяють все більше уваги питанням кібербезпеки,

інвестуючи в сучасні системи захисту, розробляючи плани реагування на інциденти та встановлюючи стандарти кібербезпеки для всього сектору.

Цифровізація трансформує також процеси управління ризиками у фінансовому секторі, створюючи нові інструменти для ідентифікації, оцінки та мінімізації ризиків. Використання великих даних та передової аналітики дозволяє фінансовим установам більш точно оцінювати кредитоспроможність позичальників, прогнозувати ринкові тенденції, виявляти аномалії, що можуть свідчити про шахрайство, та ефективніше управляти операційними ризиками. Сучасні технології такі як штучний інтелект та машинне навчання дозволяють аналізувати не лише структуровані дані (фінансову звітність, кредитні історії), але й неструктуровані дані (соціальні медіа, новини, геопросторові дані), що розширює інформаційну базу для прийняття рішень щодо ризиків. Водночас, цифровізація створює нові типи ризиків, такі як ризики алгоритмічної упередженості, "чорної скриньки" у моделях ШІ, залежності від хмарних провайдерів, які потребують нових підходів до управління.

Цифрова трансформація створює значні можливості для підвищення ефективності міжнародних фінансових операцій, особливо в сегменті транскордонних платежів і переказів. Традиційні міжнародні перекази, що здійснюються через мережу кореспондентських банків, часто є повільними (2-5 днів), дорогими (середня вартість переказу 6,3% від суми за даними Світового банку) та непрозорими для кінцевих користувачів. Інноваційні цифрові рішення, такі як міжнародні платіжні платформи (Wise, Revolut), блокчейн-протоколи (Ripple, Stellar), цифрові валюти та стейблкоїни, дозволяють значно підвищити швидкість, знизити вартість та підвищити прозорість транскордонних переказів. Згідно з ініціативою G20 щодо вдосконалення транскордонних платежів, цифрові технології є ключовим інструментом для досягнення амбітних цілей – зниження середньої вартості роздрібних транскордонних переказів до 3% та забезпечення доступу до миттєвих транскордонних платежів для більшості користувачів до 2027 року.

2.4. Прогноз розвитку глобального фінансового ринку в умовах сучасних викликів

Прогнозування розвитку глобального фінансового ринку в сучасних умовах нестабільності та кардинальних трансформацій є надзвичайно складним завданням, що вимагає врахування множини факторів та їх взаємозалежностей. Світовий фінансовий ринок стикається з безпрецедентними викликами, серед яких – геополітична напруженість, макроекономічна невизначеність, структурні зміни в глобальній економіці, технологічні інновації та екологічні загрози. Розуміння потенційних траєкторій розвитку фінансового ринку в таких умовах потребує комплексного аналізу основних детермінант, що визначатимуть його динаміку в середньо- та довгостроковій перспективі. На основі систематизації прогнозів провідних міжнародних фінансових організацій, аналітичних центрів та експертних оцінок можна виокремити кілька ключових сценаріїв розвитку світового фінансового ринку та оцінити їх ймовірність і потенційні наслідки [16, с. 119].

Макроекономічне середовище є фундаментальним фактором, що визначатиме траєкторію розвитку глобального фінансового ринку в найближчі роки. Після безпрецедентного періоду монетарного стимулювання, пов'язаного з пандемією COVID-19, світова економіка увійшла в фазу нормалізації грошово-кредитної політики в умовах підвищеної інфляції. Прогнози щодо динаміки ключових макроекономічних показників, представлені в таблиці 2.4, дають підстави для обережного оптимізму щодо стабілізації економічного зростання та поступового зниження інфляційного тиску, що створить відносно сприятливе середовище для фінансових ринків у середньостроковій перспективі.

Таблиця 2.4 Прогноз динаміки ключових макроекономічних показників,

%

Показник	2025	2026	2027	2028	2029	2030
----------	------	------	------	------	------	------

Світовий ВВП (реальне зростання)	3,2	3,4	3,5	3,4	3,3	3,2
Інфляція (розвинені країни)	2,3	2,0	1,9	1,8	2,0	2,0
Інфляція (країни, що розвиваються)	4,5	4,1	3,8	3,6	3,5	3,4
Процентні ставки (розвинені країни)*	3,1	2,9	2,7	2,6	2,5	2,5
Процентні ставки (країни, що розвиваються)*	5,6	5,2	4,9	4,7	4,6	4,5
Світова торгівля (реальне зростання)	3,8	4,0	4,1	4,0	3,9	3,8

Джерело: складено автором на основі даних [41]

Аналіз прогнозованих макроекономічних показників свідчить про формування відносно збалансованого середовища для розвитку фінансових ринків. Очікується, що після періоду підвищеної волатильності світова економіка увійде в фазу стабільного, хоча і помірного зростання на рівні 3,2-3,5% протягом 2025-2030 років. Інфляційний тиск поступово знижуватиметься, особливо в розвинених країнах, де прогнозується досягнення цільових показників інфляції близько 2% вже у 2026 році. У країнах, що розвиваються, дезінфляційний процес буде повільнішим, але також матиме стійку тенденцію до зниження – з 4,5% у 2025 році до 3,4% у 2030 році.

Ключову роль у формуванні фінансових умов відіграватимуть процентні ставки центральних банків. Згідно з прогнозами, після завершення циклу жорсткої монетарної політики очікується поступове зниження ключових процентних ставок, яке, втім, буде значно повільнішим порівняно з попередніми циклами пом'якшення. Важливо відзначити, що нормалізація монетарної політики не означатиме повернення до ери наднизьких або від'ємних процентних ставок. Більшість центральних банків розвинених країн підтримуватимуть ставки на рівні 2,5-3,0% у довгостроковій перспективі, що відображає структурні зміни в глобальній економіці, включаючи демографічні тренди, зміни в глобальних ланцюгах постачання та енергетичний перехід.

Одним із ключових аспектів прогнозу розвитку глобального фінансового ринку є оцінка перспектив його різних сегментів. Таблиця 2.5 представляє прогноз обсягів та темпів зростання основних сегментів світового фінансового ринку до 2030 року, що дозволяє виявити структурні зрушення та ідентифікувати найбільш перспективні напрямки розвитку.

Таблиця 2.5 Прогноз розвитку основних сегментів світового фінансового ринку до 2030 року

Сегмент фінансового ринку	2025	2027	2030	Середньорічний темп приросту 2025-2030, %
Ринок акцій (глобальна ринкова капіталізація), трлн дол.	115,2	131,7	158,6	6,6
Ринок облігацій (загальний обсяг в обігу), трлн дол.	140,3	152,8	172,5	4,2
Ринок банківських активів, трлн дол.	156,2	167,4	185,6	3,5
Ринок деривативів (номінальна вартість), трлн дол.	670,5	697,3	735,8	1,9
Ринок цифрових активів, трлн дол.	4,8	8,3	14,7	25,1
Зелені фінанси, трлн дол.	5,7	8,6	15,3	21,8
Приватний капітал (PE, VC), трлн дол.	12,8	15,9	21,4	10,8
Управління активами, трлн дол.	112,7	129,5	156,8	6,8

Джерело: складено автором на основі даних та прогнозів [36]

Аналіз прогнозних даних щодо розвитку різних сегментів світового фінансового ринку виявляє значні структурні зрушення, що свідчать про трансформацію глобальної фінансової системи. Найвищі темпи зростання очікуються у сегментах цифрових активів (25,1% щорічно) та зелених фінансів (21,8% щорічно), що відображає вплив технологічних інновацій та кліматичних факторів на фінансовий ринок. Ринок цифрових активів, що включає криптовалюти, токенизовані цінні папери, цифрові валюти центральних банків (CBDC) та інші блокчейн-базовані фінансові інструменти, за прогнозами зросте з 4,8 трлн дол. у 2025 році до 14,7 трлн дол. у 2030 році, що відображає поступову інтеграцію цифрових активів у традиційну фінансову систему [17].

Зелені фінанси, що охоплюють зелені облігації, сталі інвестиційні фонди, кліматичні деривативи та інші ESG-орієнтовані фінансові продукти, також демонструватимуть вражаючі темпи зростання – з 5,7 трлн дол. у 2025 році до 15,3 трлн дол. у 2030 році. Цей тренд зумовлений глобальними зусиллями з декарбонізації економіки, посиленням регуляторних вимог щодо врахування кліматичних ризиків та зростанням попиту інвесторів на фінансові інструменти, що відповідають ESG-критеріям.

Традиційні сегменти фінансового ринку демонструватимуть більш помірні темпи зростання. Ринок акцій зростатиме в середньому на 6,6% щорічно, досягнувши капіталізації 158,6 трлн дол. до 2030 року. Ринок облігацій зростатиме повільніше – на 4,2% щорічно, відображаючи структурне зниження рівня процентних ставок та поступове скорочення боргового навантаження в окремих секторах економіки. Ринок банківських активів демонструватиме найнижчі темпи зростання серед основних сегментів (3,5% щорічно), що є наслідком дезінтермедіації фінансової системи, коли традиційні банки поступово втрачають частку ринку на користь небанківських фінансових посередників та фінтех-компаній.

Важливим аспектом прогнозу розвитку глобального фінансового ринку є оцінка зміни його географічної структури. Очікується, що тенденція до зростання ролі азійських ринків, особливо Китаю та Індії, продовжиться, але темпи перерозподілу глобальних фінансових активів дещо сповільняться. Частка Азійсько-Тихоокеанського регіону у глобальних фінансових активах, за прогнозами, зросте з 32,7% у 2024 році до 36,5% у 2030 році, переважно за рахунок подальшого скорочення частки Європи (з 22,4% до 19,8%) та незначного зниження частки Північної Америки (з 41,2% до 40,5%). Ця динаміка відображає структурні зміни в глобальній економіці, зумовлені швидшим економічним зростанням азійських країн, розвитком їх внутрішніх фінансових ринків та поступовою інтернаціоналізацією китайського юаня.

Геополітичний фактор стане одним із ключових викликів для глобального фінансового ринку у прогнозованому періоді. Посилення конфронтації між США та Китаєм, фрагментація глобальної економіки на блоки, зростання протекціонізму та економічного націоналізму створюють ризики для глобальної фінансової інтеграції. За оцінками Міжнародного валютного фонду, геополітична фрагментація може призвести до втрати 7-12% глобального ВВП у довгостроковій перспективі, що негативно вплине на міжнародні фінансові потоки та вартість фінансових активів. Водночас, цей процес супроводжуватиметься певною регіоналізацією фінансових ринків, коли

трансграничні фінансові операції все більше концентруватимуться в межах геополітичних та економічних блоків, об'єднаних спільними інтересами та цінностями [18].

Технологічний фактор залишатиметься ключовим драйвером трансформації глобального фінансового ринку. Очікується подальша цифровізація фінансових послуг, розвиток децентралізованих фінансів (DeFi), поширення цифрових валют центральних банків (CBDC) та інтеграція штучного інтелекту у всі аспекти фінансової діяльності. За прогнозами експертів, до 2030 року понад 60% глобальних фінансових транзакцій здійснюватимуться через цифрові канали, а частка традиційних банківських відділень у наданні фінансових послуг скоротиться до менш ніж 15%. Впровадження технології розподіленого реєстру (блокчейн) в інфраструктуру фінансових ринків дозволить значно підвищити ефективність клірингу та розрахунків, скоротивши час розрахунків за угодами з цінними паперами з T+2 (два робочі дні) до майже миттєвих. Алгоритмічна торгівля та високочастотний трейдинг продовжать збільшувати свою частку в загальному обсязі торгів на фінансових ринках, досягнувши 70-75% на найліквідніших ринках до 2030 року.

Кліматичні зміни та перехід до низьковуглецевої економіки матимуть значний вплив на глобальний фінансовий ринок. З одного боку, фінансування декарбонізації, адаптації до кліматичних змін та розвитку "зелених" технологій вимагатиме безпрецедентних інвестицій, оцінюваних Міжнародною енергетичною агенцією у 4-5 трлн дол. щорічно до 2030 року. Це стимулюватиме розвиток нових фінансових інструментів, таких як "зелені" та "перехідні" облігації, кліматичні деривативи, сталі кредитні продукти. З іншого боку, кліматичні ризики (як фізичні, так і перехідні) створюватимуть значні виклики для фінансової стабільності, змушуючи фінансові установи та регуляторів адаптувати свої підходи до управління ризиками. За оцінками Network for Greening the Financial System, неврахування кліматичних ризиків може призвести до знецінення глобальних фінансових активів на суму від 1 до 4 трлн дол. в

залежності від сценарію кліматичних змін та швидкості переходу до низьковуглецевої економіки.

Регуляторний ландшафт глобального фінансового ринку також зазнає суттєвих змін у прогнозованому періоді. Очікується посилення регулювання системно важливих небанківських фінансових посередників, впровадження нових регуляторних вимог для цифрових активів та криптовалют, розширення пруденційного нагляду на нефінансові компанії, що надають фінансові послуги (особливо технологічні гіганти), та інтеграція кліматичних ризиків у регуляторні та наглядові рамки. Водночас, регуляторна конвергенція на глобальному рівні може ускладнюватися геополітичною напруженістю та тенденцією до фрагментації міжнародного економічного порядку. Це створює ризики регуляторного арбітражу та формування "паралельних" регуляторних режимів у різних геополітичних блоках, що може негативно вплинути на глобальну фінансову стабільність [19].

Структурні демографічні зміни, зокрема старіння населення в розвинених країнах і Китаї, суттєво впливатимуть на глобальний фінансовий ринок. Скорочення рівня заощаджень і зростання обсягу пенсійних виплат у країнах із демографічним старінням може створювати тиск на процентні ставки, спричиняти труднощі для функціонування традиційних пенсійних систем і трансформувати структуру попиту на фінансові активи. За оцінками Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), сукупний дефіцит пенсійних фондів у розвинених країнах може досягти 15-20 трлн доларів США до 2030 року. Ця тенденція стимулюватиме розвиток інноваційних фінансових продуктів для пенсійного забезпечення, таких як довічні ануїтети, пенсійні фонди життєвого циклу та гібридні пенсійні плани.

ВИСНОВКИ

Формування світового фінансового ринку є результатом тривалого еволюційного процесу, зумовленого комплексом економічних, політичних, технологічних та соціальних факторів. Ключовими передумовами становлення глобального фінансового простору стали: необхідність обслуговування міжнародної торгівлі, інституційний розвиток світової фінансової архітектури, лібералізація фінансових ринків, технологічний прогрес та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, економічна глобалізація, розвиток фінансової інфраструктури, інноваційна складова у розвитку фінансових інструментів, формування міжнародних фінансових центрів та трансформація ролі держави в регулюванні економіки.

Світовий фінансовий ринок доцільно розглядати як багаторівневу систему економічних відносин, що забезпечує акумулювання, розподіл та перерозподіл фінансових ресурсів у глобальному масштабі. Структурно він охоплює кредитний ринок, ринок цінних паперів, валютний ринок, ринок страхових послуг та ринок похідних фінансових інструментів, які тісно взаємопов'язані між собою. Трансформація глобального фінансового простору проявляється у зміні ролі традиційних фінансових посередників, диверсифікації фінансових інструментів, цифровізації фінансових послуг та регіоналізації фінансових потоків.

Методичні підходи до оцінювання рівня розвитку світового фінансового ринку характеризуються значним різноманіттям та включають індексний, інституційний, функціональний, структурний, макропруденційний та інтегрований підходи. У сучасних умовах особливо важливими стають методики, що дозволяють оцінити рівень інтеграції національних фінансових ринків у глобальний фінансовий простір, вплив технологічних інновацій на розвиток фінансових послуг та відповідність фінансових систем критеріям сталого розвитку.

Аналіз динаміки основних сегментів світового фінансового ринку за 2018-2024 роки свідчить про загальне зростання їх обсягів, що відображає посилення

процесів фінансіалізації світової економіки. Найвищі темпи зростання демонструють ринок альтернативних інвестицій (95,2%), валютний ринок (52,9%) та ринок акцій (48,7%), що відображає зміну інвестиційних пріоритетів та пошук вищої дохідності в умовах волатильних ринків. Водночас, ринок деривативів показує найнижчий приріст (12,6%), що пов'язано з посиленням регуляторного нагляду після глобальної фінансової кризи.

У регіональній структурі світового фінансового ринку відбуваються значні зрушення, зокрема зменшення частки Європи (-4,9 відсоткових пункти) на користь Північної Америки (+3,0 в.п.) та особливо Азійсько-Тихоокеанського регіону (+4,0 в.п.). Ця тенденція зумовлена швидшим економічним зростанням азійських країн, зокрема Китаю, розвитком їх внутрішніх фінансових ринків, а також наслідками Brexit для європейського фінансового сектора. Спостерігається маргіналізація ролі фінансових ринків країн, що розвиваються, - сукупна частка Латинської Америки, Близького Сходу та Африки зменшилася з 5,8% у 2018 році до 3,7% у 2024 році.

Ключовими регіональними детермінантами розвитку світового фінансового ринку виступають специфіка інституційного середовища, рівень технологічного розвитку, демографічні тренди, геополітичні фактори та особливості економічної моделі. Північноамериканський регіон характеризується розвиненою ринковою економікою, глибокими ринками капіталу та культурою підприємництва; європейський – високим рівнем міжнародної інтеграції фінансових ринків та банкоцентричною моделлю; азійський – стрімким економічним зростанням, високим рівнем заощаджень та активною роллю держави в розвитку фінансового ринку.

Цифровізація стала ключовим фактором трансформації глобального фінансового простору, спричинивши дезінтермедіацію традиційних фінансових посередників, виникнення нових бізнес-моделей та сегментів ринку. Найбільш динамічно розвиваються цифрові платежі (приріст 141,7% за 2018-2024 роки), цифрове управління активами (142,4%) та блокчейн/криптовалюти (1164,0%). Цифрові технології також сприяють підвищенню фінансової інклюзії, особливо

в країнах, що розвиваються, та створюють нові виклики для регуляторних органів у сфері кібербезпеки та системних ризиків.

Прогноз розвитку світового фінансового ринку до 2030 року свідчить про продовження трендів структурної трансформації, зокрема випереджаюче зростання сегментів цифрових активів (25,1% щорічно) та зелених фінансів (21,8% щорічно) порівняно з традиційними ринками. Очікується подальше зростання ролі Азійсько-Тихоокеанського регіону у глобальних фінансових активах (до 36,5% у 2030 році) та посилення впливу технологічних гігантів на фінансовий сектор. Серед ключових викликів для світового фінансового ринку – геополітична фрагментація, кліматичні ризики, демографічні зміни та технологічні трансформації.

Структурні зрушення на світовому фінансовому ринку мають суттєвий вплив на економіку України, створюючи як можливості, так і виклики для її інтеграції у глобальний фінансовий простір. З одного боку, цифровізація фінансових послуг та розвиток альтернативних джерел фінансування відкривають нові перспективи для залучення капіталу українськими компаніями. З іншого боку, волатильність міжнародних ринків капіталу, геополітичні ризики та підвищення вимог до розкриття інформації підвищують вразливість національного фінансового сектору до зовнішніх шоків.

Для ефективної адаптації до глобальних трансформацій фінансових ринків Україні необхідно зосередитись на таких стратегічних напрямках: покращення інвестиційного клімату, розвиток внутрішнього ринку капіталу, удосконалення фінансового регулювання відповідно до міжнародних стандартів, стимулювання розвитку фінтех-сектору та інтеграція принципів сталого розвитку у фінансову політику. Реалізація цих заходів дозволить підвищити конкурентоспроможність національного фінансового ринку та його привабливість для міжнародних інвесторів.

Проведене дослідження свідчить, що світовий фінансовий ринок перебуває у стані глибокої трансформації під впливом цифровізації, геополітичних змін та екологічних викликів. Ці процеси формують нову архітектуру глобального

фінансового простору, яка характеризується більшою децентралізацією, технологічною інтенсивністю та орієнтацією на сталий розвиток. Розуміння та адаптація до цих трендів є важливою умовою ефективної інтеграції національних економік у світову фінансову систему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Клапків Ю. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку. Тернопіль: ТНЕУ, Економічна думка, 2020.
URL: <https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=GOrRDwAAQBAJ>
2. World Economic Forum. The Future of Financial Services: How Digital Transformation is Reshaping Banking, Insurance and Investments. Geneva: WEF, 2024.
3. Федченко К. Аналіз теоретико-методичних підходів до оцінювання рівня економічної нестабільності країни // Науковий вісник Полісся. 2019. № 2 (18). С. 85-96.
4. Козуб В. О. Глобальна економіка: робоча програма навчальної дисципліни. Харків: ХНЕУ, 2023.
URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/30089/1/Поз.552_Глобальна%20економіка_2023.pdf
5. Шемаєва Л. Г. та ін. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України // Фінанси України. 2020. № 5. С. 119-125.
URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-02/e_book_zhalilo_2-sait-2_0.pdf
6. McKinsey Global Institute. The Future of Global Banking: Thriving in the Digital Era. New York: McKinsey & Company, 2023.
7. Чичкало-Кондрацька І. Б. Сучасні виклики та стратегічні пріоритети розвитку глобальної економіки. 2020.
8. Семеног А. Ю. Цифрові фінансові послуги в умовах формування цифрової економіки : дис. ... канд. екон. наук. Суми: Сумський державний університет, 2024.
9. Пужакова А. С., Гордей О. Д. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку державного фінансового сектору. 2019.
10. Котковський В. С., Дробчак А. Л., Лескова-Годлевська Ю. К. Оцінювання рівня фінансової безпеки України в умовах фінансової глобалізації // Підприємництво та інновації. 2020. № 11-1. С. 94-101.

11. Network for Greening the Financial System. Progress Report on Climate Scenarios for Central Banks and Supervisors. Paris: NGFS, 2023.
12. Рижкова І. А., Вінічук М. В., Ковалів В. Концептуальні засади детінізації економіки України в умовах євроінтеграції. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5108/1/Rushkov.pdf>
13. Благун І. І. Стійкість банківської системи України в умовах турбулентності фінансового ринку : дис. ... д-ра екон. наук. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника, 2021. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/82702/1/diss_Blahun.pdf
14. Коваль В. Р. Детермінанти розвитку міжнародної торгівлі послугами України в умовах євроінтеграції. 2024.
15. Ernst & Young. Global Banking Outlook: Transforming for Resilience. London: EY, 2023.
16. Циганова Н. В. Консолідація банків в умовах структурних трансформацій на фінансовому ринку : дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси та кредит». Київ, 2021. 32 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/195b9de9-b15d-49ee-9603-bf925ad175b7/content>
17. Шахбазян А. А. Глобальні детермінанти розвитку світового фінансового ринку. URL: <https://econom.univer.kharkov.ua/upim/4n7nR9gC.pdf#page=157>
18. Луцик Ю. О. Основні підходи та нові можливості оцінювання рівня економічної безпеки України // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2023. № 18. С. 29-42. URL: <http://www.tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/433/403>
19. Плотнікова М. Перспективи реалізації конкурентних переваг аграрної продукції. 2024.
20. BlackRock Investment Institute. Global Investment Outlook: Capital at a Crossroads. New York: BlackRock, 2024.

- 21.Савченко М. В., Братчук У. П. Концептуальні засади інституційного розвитку світової фінансової архітектури // Галицький економічний вісник. 2022. Т. 75, № 2. С. 112-121.
URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38824/2/GEB_2022v75n2_Savchenko_M-Conceptual_fundamentals_112-121.pdf
- 22.Чала В. С. Зелені ініціативи в структурній конфігурації глобального фінансового ринку // The 6th International scientific and practical conference “Innovations and prospects of world science”. Vancouver, Canada: Perfect Publishing, 2022. С. 1007.
- 23.Deloitte. Global Banking Outlook: Restructuring for Resilience. London: Deloitte Insights, 2024.
- 24.Обруч Г. В. Цифрова трансформація підприємств залізничного транспорту. 2021.
- 25.Козуб В. О. Глобальна економіка: робоча програма навчальної дисципліни. Харків: ХНЕУ, 2023.
URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/30089/1/Поз.552_Глобальна%20економіка_2023.pdf
- 26.Ушакова Н. Г., Помінова І. І. Глобальна економіка. 2020.
URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/11333/1/hlobal'na_ekonomika_MV_2020.pdf
- 27.J.P. Morgan. Global Market Outlook 2024: Navigating New Horizons. New York: J.P. Morgan Asset Management, 2023.
- 28.Ліфанова М. І. Трансформація міжнародного інвестиційного ринку. 2020.
- 29.Financial Stability Board. FinTech and Market Structure in Financial Services: Market Developments and Potential Financial Stability Implications. Basel: FSB, 2023.
- 30.Нечипоренко Т. Д., Мусятовська О. С. Фінансова архітектоніка у контексті цифрової глобалізації. 2021.
- 31.Зайченко В. В. Забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки: теорія, методологія, практика. 2020.

URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/fbc3c150-5b39-40ce-8e26-d7919e9b4b78/content>

- 32.Набок І. І. Навчальний комплекс навчальної дисципліни "Міжнародні фінанси". 2021.
- 33.Institute of International Finance. Global Debt Monitor: Devil in the Details. Washington, DC: IIF, 2023.
- 34.Олексін Г. Фінансове планування, прогнозування та бюджетування. 2024.
- 35.Morgan Stanley. Global Investment Committee Outlook: Capital Markets Transformation. New York: Morgan Stanley Research, 2024.
- 36.KPMG. The Pulse of Fintech: Global Analysis of Investment in Fintech. Amstelveen: KPMG International, 2023.
- 37.Грінько І. М. Глобальна економіка. 2020.
- 38.Cambridge Centre for Alternative Finance. Global Fintech Adoption Index 2023. Cambridge: University of Cambridge, 2023.
- 39.Goldman Sachs. Global Markets Outlook: Navigating the New Financial Landscape. New York: Goldman Sachs Research, 2024.
- 40.OECD. Digital Transformation and the Finance Sector: Policy Challenges and Regulatory Responses. Paris: OECD Publishing, 2023.
- 41.PwC. Emerging Trends in Global Financial Markets: Strategic Outlook 2023-2028. London: PricewaterhouseCoopers, 2023.
- 42.European Central Bank. Financial Integration and Structure in the Euro Area. Frankfurt: ECB, 2023.
- 43.World Bank Group. Global Financial Development Report 2023: Finance for an Equitable Recovery. Washington, DC: World Bank, 2023.
- 44.Boston Consulting Group. Global Wealth Report 2023: New Frontiers in Wealth Management. Boston: BCG, 2023.
- 45.Bank for International Settlements. Annual Report 2022/2023: A Challenging Global Financial Environment. Basel: BIS, 2023.
- 46.International Monetary Fund. Global Financial Stability Report: Navigating Monetary Tightening. Washington, DC: IMF, 2023.

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка обсягів основних сегментів світового фінансового ринку, трлн
дол. США

Сегмент фінансового ринку	2018	2020	2022	2024*	Темп приросту 2024/2018, %
Ринок акцій (глобальна ринкова капіталізація)	74,2	93,7	97,8	110,3	48,7
Ринок облігацій (загальний обсяг в обігу)	102,3	118,4	129,7	134,5	31,5

Ринок банківських активів	124,7	135,2	146,3	151,4	21,4
Ринок деривативів (номінальна вартість контрактів)	584,8	609,2	618,3	658,2	12,6
Ринок валют (середньоденний обсяг торгів)	5,1	6,2	7,3	7,8	52,9
Ринок управління активами	76,2	91,3	94,8	106,7	40,0
Ринок альтернативних інвестицій	12,4	15,3	20,3	24,2	95,2
Страховий ринок (загальний обсяг премій)	5,2	5,5	6,2	6,7	28,8

Джерело: розраховано автором на основі даних [43].

Додаток Б

Регіональна структура світового фінансового ринку за обсягом
фінансових активів, %

Регіон	2018	2020	2022	2024*	Зміна частки 2024/2018, в.п.
Північна Америка	38,2	40,3	42,1	41,2	+3,0
Європа	27,3	25,1	23,7	22,4	-4,9
Азійсько-Тихоокеанський регіон	28,7	30,4	31,2	32,7	+4,0
Латинська Америка	3,1	2,2	1,6	1,9	-1,2
Близький Схід і Африка	2,7	2,0	1,4	1,8	-0,9
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	-

Джерело: розраховано автором на основі [6]

Додаток В

Динаміка обсягів основних сегментів глобального фінтех-ринку, млрд
дол. США

Сегмент фінтех- ринку	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024*	Темп приросту у 2024/2018, %
Цифрові платежі	4,352	5,024	6,137	7,245	8,182	9,284	10,520	141.7
Цифрове кредитування	267	304	321	398	431	475	523	95.9

Цифрове управління активами	980	1,120	1,345	1,680	1,845	2,104	2,376	142.4
Страхові технології (Insurtech)	187	215	243	287	323	376	427	128.3
Регуляторні технології (Regtech)	18	25	33	42	54	68	85	372.2
Блокчейн/криптовалюти	125	183	298	1,450	875	1,120	1,580	1,164.0
Цифровий банкінг	358	427	534	687	842	1,018	1,235	245.0
Всього	6,287	7,298	8,911	11,789	12,552	14,445	16,746	166.4

Джерело: розраховано автором на основі [36].

Додаток Г

Прогноз динаміки ключових макроекономічних показників, %

Показник	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Світовий ВВП (реальне зростання)	3,2	3,4	3,5	3,4	3,3	3,2
Інфляція (розвинені країни)	2,3	2,0	1,9	1,8	2,0	2,0
Інфляція (країни, що розвиваються)	4,5	4,1	3,8	3,6	3,5	3,4
Процентні ставки (розвинені країни)*	3,1	2,9	2,7	2,6	2,5	2,5
Процентні ставки (країни, що розвиваються)*	5,6	5,2	4,9	4,7	4,6	4,5
Світова торгівля (реальне зростання)	3,8	4,0	4,1	4,0	3,9	3,8

Джерело: складено автором на основі даних [41]

Додаток Д

Прогноз розвитку основних сегментів світового фінансового ринку до
2030 року

Сегмент фінансового ринку	2025	2027	2030	Середньорічний темп приросту 2025-2030, %
Ринок акцій (глобальна ринкова капіталізація), трлн дол.	115,2	131,7	158,6	6,6
Ринок облігацій (загальний обсяг в обігу), трлн дол.	140,3	152,8	172,5	4,2
Ринок банківських активів, трлн дол.	156,2	167,4	185,6	3,5
Ринок деривативів (номінальна вартість), трлн дол.	670,5	697,3	735,8	1,9
Ринок цифрових активів, трлн дол.	4,8	8,3	14,7	25,1
Зелені фінанси, трлн дол.	5,7	8,6	15,3	21,8
Приватний капітал (PE, VC), трлн дол.	12,8	15,9	21,4	10,8
Управління активами, трлн дол.	112,7	129,5	156,8	6,8

Джерело: складено автором на основі даних та прогнозів [36]